

Rastko Jovanov
filozof, Beograd

SUDSKA REHABILITACIJA FILOSOFA I PESNIKA MILANA MLADENOVIĆA

Neprijatelj naroda

Pesnik i filozof dr Milan Mladenović (1949, Užice) uhapšen je 5. oktobra 1984. u Beogradu u 35. godini života, 4. novembra iste godine optužen, 14. januara 1985. izveden pred sud i 4. februara 1985. osuđen zbog “neprijateljske delatnosti protiv naroda i države”, odnosno stvaranja “neprijateljske grupe” za rušenje socijalističkog uređenja, čiji su tobožnji članovi bili istaknuti pripadnici srpske emigracije u Parizu, u kojem je Mladenović boravio od 1980. do 1984. godine radeći doktorat na Sorboni. Istražni sudija bio je Čedomir Pepić, a izvršni Dušan Radošević. Javni tužilac bio je najpre Miodrag Tmušić, a nasledio ga je Milan Bajić. Mladenović je tokom istrage i suđenja imao pet branilaca – M. Gavrilovića, V. Guberinu, M. Vujina, M. Filipović i Venijamina Pejovića, od kojih je zadržao samo poslednjeg, jer se jedini saglasio sa njegovom oštrom koncepcijom odbrane kojom je svoje tužioce optužio kao istinske neprijatelje naroda.

Tokom pretresa Mladenoviću su oduzeti obimna književna arhiva, prepiska, mnoštvo tada zabranjenih knjiga i šest tomova pomenutih dnevnika, oko čega se, po Mladenovićevoj tužbi (branilac dr Sl. Gavrilović), još od 1997. godine vodi spor pred beogradskim Okružnim sudom.

Povod za hapšenje i osuđivanje pesnika i filozofa bili su, međutim, njegovi tekstovi koje je od 1981. do 1983. pod pseudonimima objavljivao u pariskom emigrantskom časopisu *Savremenik* (Mladenovićeви pseudonimi bili su Đura Vrbavac, Miroslav Srbinović, Slobodan Vučitrn i Mihail Svetić Arandelović), čiji je osnivač i glavni urednik bio Boško Vračarević, ugledni predratni novinar beogradskog *Vremena* i jedan sa liste članova tzv. “neprijateljske grupe” (ostali “članovi” bili su Vlada Vladislavljević, Živko Purić i Olga Luković-Pjanović). U njima Mladenović razotkriva nameru srpskih komunista da pod maskom ekstremnog nacionalizma očuvaju uzurpiranu vlast i spreče obnovu monarhističkog legitimiteta. O tome ponajviše svedoče članci “Sledeći rat Draže Mihailovića ili Solunci ponovo među Srbima” i “Mefistofelovski zagrljaj Zapada”.

Pravi razlog za hapšenje i suđenje krio se, međutim, ne toliko u saznaju da je Mladenović svojim “preteranim mislima iz Pariza” prozreo pomenute namere jugoslovenskih, i naročito tadašnjih posletitovskih srp-

skih komunista, koliko u okolnosti da je njihovim službama bezbednosti očigledno bilo poznato da je nekadašnji istaknuti učesnik studentskih demonstracija iz 1968, bivši predsednik buntovnih studenata Filozofskog fakulteta (i kao takav prethodnik i politički učitelj Zorana Đinđića), u svom domaćem i međunarodnom okruženju raspolagao velikim i uticajnim krugom prijatelja i saradnika. Nije im bilo nepoznato da je sve to okupljanje u Parizu i zračenje prema otadžbini "iz potaje" harmonizovala njegova neformalna, u Sremskim Karlovcima 1978. g. ilegalno osnovana, "Stranka Pravoga Slova", koja se zalagala za obnovu nacionalnih i demokratskih tradicija prevashodno delovanjem na području kulture. Da je to za režim bila opasna rabota mnogi su saznali u prvim danima Mladenovićevog hapšenja, kada je na saslušanje (zastrašivanje, potkazivanje, vrbovanje...) privedeno, mahom u beogradski Centralni zatvor, oko 150 osoba, od kojih su neke pretrpele (dugo)trajne posledice tog zlostavljanja.

Namera da se posveti borbi za duhovno i političko oslobađanje svoga naroda dovela je Mladenovića u Pariz, na Sorbonu, kao stipendistu francuske vlade, na doktorske studije (doktorat trećeg stepena "Plotinova estetika" kod profesora Pjera Obenka, potom državni "Hajdeger i problem logosa" kod Anrija Biroa), da tamo, po vlastitim rečima, "za Srbiju uradi ono što je Adam Mickijević uradio za Poljsku, da je, naime, sa najsnažnijim odlikama njenog identiteta, uvede u Evropu". Sa istim ciljem tri puta uzastopno učestvuje na Festivalu evropske poezije u Luvenu (Belgija) u organizaciji tadašnje Evropske zajednice. Već pri prvom gostovanju 1982. (tema: "Misterija i materija") izazvao je veliku pažnju improvizovanim govorom "Tajac pred tajanstvom bića" koji je najpre održao na srpskom, potom i na francuskom, pokazavši kako se iz povesne sudbine srpskog naroda, i naročito iz svetlosti njegovog jezika, pretumačuju i rasvetljavaju vekovne filofske nerazrešivosti i vaspostavlja ravan relevantnog epohalnog mišljenja. Na trećem od pomenutih gostovanja (tema "Evropa-Afrika"), nepunih nedelju dana pred svoje hapšenje, Mladenović je stekao opšte simpatije razložnom kritikom evropocentrizma sa stanovišta svoje "filosofije slovesnosti", zalažući se za ontološku samobitnost i ravnopravnost svih naroda, rasa, kultura i tradicija.

Tokom suđenja, koje je na prvim stranicama (*New York Times*, *Le Monde*...) pratila celokupna svetska demokratska javnost, a zahteve za pesnikovo oslobođenje upućivalo javno mnjenje vodećih zemalja sveta, ugledne univerzitetske i kulturne ustanove kod nas i u svetu i najznamenitiji svetski i (neki) domaći intelektualci, Mladenović je 40 dana štrajkovao glađu i za to vreme napisao svoju znamenitu *Završnu reč – Uvod u doba slovesnosti*, u kojoj je izložio svoj filofski "sistem slovesnosti", preorekavši brz raspad komunizma u Srbiji i u svetu. Više autora označilo je izuzetan značaj ovog dela za srpsku filofsiju i za njen iskorak ka

svetskoj epohalnoj misli (prof. dr Milan Petrović Cerski, prof. dr Milan Brdar, dr Stanislav Nikić, Predrag Dragić Kijuk, Nebojša Kovačević...), svrstavši ga “među najlepše stranice filofske literature ikada napisane” (Cerski), i rame uz rame sa *Odbranom Sokratovom* i Ničeovim *Zaratu- strom* (Brdar, Cerski).

Politika prljavih ruku – produžetak građanskog rata

Šta su to “krili” Mladenovićeви napisi u *Savremeniku* kada ih je tadašnja vlast uzdigla na nivo opasnosti za sopstveno postojanje, a sadašnja, poput svih prethodnih, i dalje taji i od političke i od stručne, a ponajviše od šire javnosti?

Ne upućuju li ka odgovoru već i naslovi nekih od inkriminiranih tekstova kao što su “Komunisti se srde na Boga”, već pomenuti “Sledeći rat Draže Mihailovića...” i “Mefistofelovski zagrljaj Zapada”, pa i sam metonimičan prizvuk glavnog Mladenovićevog pseudonima “Slobodan Vučitrn”? U tim tekstovima on demaskira i raskrinkava političke ciljeve “naših socijalista iz Londona”, okupljenih oko tzv. “Nove demokratske alternative” na čelu sa Vanetom Ivanovićem, Desimirom Tošićem i Aleksom Đilasom i povezanih sa disidentskom opozicijom u Beogradu, i označava ih kao “politiku prljavih ruku” (“Mefistofelovski zagrljaj Zapada”, u: *Kraj broznog vremena I*, str. 95–99). Kakav li je tek to paradoks sudske presude, kakva ironija u rangu galimatijasa, kada se Mladenović tom presudom osuđuje upravo kao pripadnik “Nove demokratske alternative”!

Najbolje je da se o smislu “prljave strategije” obavestimo rečima koje joj je u “Uvodu” za prvi tom *Kraja broznog vremena* posvetio sam njen dijagnostičar.

“Upravo je pisac ove knjige bio u povlašćenom položaju da objavu Slobodana Miloševića na političkom nebu Srbije i Jugoslavije raspoznava kao čin ostvarenja tog dugo i pažljivo pripremanog scenarija. (...) On se oštro suprotstavio zamisli dela srpske emigracije, da komunistima (i to, naravno, srpskim) treba prepustiti prelazni period ka demokratiji, jer se, tobož, prljava posla koja u tom periodu treba obaviti ne nalaze na spisku demokratskih metoda. Prljava posla koja su potom u neizmernim količinama i obavljana bila su zato ovom svedoku odmah raspoznativa, očigledno naručena i data u nalog pukom izvršiocu i to upravo sa mesta koje se kledo u demokratiju. (...) Koja su to prljava posla koja nisu na repertoaru demokratije a koja je on u njihovo ime morao da obavi?”

Odgovor na to pitanje dolazi sam od sebe ima li se u vidu drugo otkriće saopšteno u pomenutim tekstovima. Sami srpski komunisti, vođeni očigledno nagonom samoodržanja, zaigraće na srpsku kartu! A to će učiniti tako što će u ime Srba i Srpstva – oni! – rešavati srpsko pitanje, odnosno ispravljati ponižavajući položaj Srbije

u Jugoslaviji, kada za to bude kucnuo čas! (...) Tačno po predviđanju 'preteranih misli iz Pariza', komunisti su se na naše oči prestrojavali u demokratske i nacionalne redove. Osnivanje političkih stranaka podstaknuto je iz samog vrha komunističke oligarhije, a svojih pet minuta dočekali su i 'mladomarksisti' poznati kao 'praksisovci' (vid. u knjizi tekst 'Brza sporost praxis evolucije') koji su se prividno raslojili i pružili 'teorijsku' podlogu nečuvenoj podvali kojom su se novi članovi tajnog Centralnog komiteta KPJ rasporedili na radna mesta šefova 'opozicionih' stranaka." (*Isto*, str. 27–30)

Predvidevši ovakav ishod čitavu deceniju ranije, "Slobodan Vučić-trn" stvar dovodi do poente:

"Ako stvari zaista tako stoje, onda nije bez svake pameti pomisao, da će jugoslovenski vlastodršci morati da vrate ključeve svog komunističkog carstva onoga trenutka kada im ih nazad zatraže njihovi zapadni tutori. (...) Naša gospoda u Londonu, ipak, veruju da će se ključevi Jugoslavije naći u demokratskim rukama. Gajeći takve nade treba da znaju, da se iz mefistofelovskog zagrljaja Zapada malo ko izvukao." (*Isto*, str. 96).

Iz svega navedenog može se pretpostaviti zašto je tadašnji (ne)znani izvestilac Amnesty International-a iz Jugoslavije, iz redova jugoslovenskih komunističkih disidenata, Mladenovićevo pisanje u *Savremeniku* označio kao "zalaganje za nasilne metode" (čime mu je direktno uskratilo podršku ove međunarodne organizacije za zaštitu političkih sloboda i ljudskih prava), nasuprot izveštaju izvestioca iz "slobodnog sveta" Đorđa Novakovića, koji komunističkog zatočenika jasno opredeljuje kao "zastvorenika savesti" ("prisoner of conscience"). Čuveni britanski novinar srpskog porekla 8. marta 1985. piše u sedište Amnesty International-a:

"As I've said before I think Mladenovic can be safely classified as "a prisoner of conscience" and the Serbian PEN's stand seem to confirm this." A onda celih 40 dana kasnije (16. aprila): "I also enclose Milan Mladenovic's (pen name Slobodan Vucitrn) article 'Sledeći rat Džaze Mihailovića ili Solunci ponovo među Srbima' from Paris' *Savremenik*. Having read the article I am still of the view that Mladenovic can be safely classified as prisoner of conscience. If I remember correctly, not even the indictment suggested he ever advocated the use of violence and I cannot imagine that the Serbian writers' association and Serbian PEN center would intercede for somebody who did. (...) – Please let me know what AI decision on Mladenovic is".

Iz pisama se vidi da Novaković uporno pokušava da otkloni nečiju dostavu da Mladenović zastupa ratnu ili terorističku opciju, upozoravajući čak da ta "dostava" iz Beograda osuđenog pesnika okrivljuje u većoj meri nego sama presuda! ("If I remember correctly, not even the indictment suggested he ever advocated the use of violence..."). Takav utisak potkrepljuju i drugi Novakovićeви izveštaji, u kojima on od 7. februara

(“Has I decided to adopt Mladenovic or is the matter still under consideration? Please let me know if I can do anything to help provide more evidence”) do 28. maja (“As AI is planning to give Mladenovic a prisoner of conscience status?”) bezuspešno traži odgovor da li će Amnesty International uzeti srpskog pesnika u zaštitu. Kao što vidimo, Novaković čak nudi svoju dalju pomoć na “pribavljanju više dokaznog materijala”, koji tokom svog nepristrasnog zalaganja čak i samoinicijativno dostavlja (“Herewith a report on the first three days of the Mladenovic trial written presumably by an eyewitness and received from a very reliable source /CADDY/ ... I trust the Mladenovic material will be of special interest to you since you have not got many documents about him”). Ali uzalud. Nikakvog odgovora. Beogradska dojava, po svemu sudeći iz disidentskih redova, bila je jača. Građanski rat u Srbiji i dalje je trajao.

Obrisi produžetka “građanskog rata” ocrtavaju se ne samo na događajima koji su usledili, nego i na čitavoj potonjoj Mladenovićevoj sudbini. *Književne novine* kao organ Udruženja književnika Srbije, za sve vreme Mladenovićevo suđenja i robijanja, nijednom reči ne pominju taj slučaj, uprkos statutarnoj obavezi da prenesu bar zvanična saopštenja. Beogradski advokat Rajko Danilović u knjizi *Upotreba neprijatelja – politička suđenja 1945–1991. u Jugoslaviji* (Valjevo 1993) nijednom rečju ne pominje “slučaj Mladenović” (njemu, inače, do tančina poznat), iako u njoj iscrpno navodi i opisuje sve političke progone i procese u komunističkoj Jugoslaviji od dolaska komunista na vlast.

Uzvrataj

Oduzimanjem pasoša sprečen da se vrati u Pariz i dovrši državni doktorat, Mladenović 1987. osniva izdavačku kuću “Sfairos”, koja će postati pionir oslobođenog privatnog izdavaštva, prvi put nakon Drugog svetskog rata u celoj tadašnjoj Jugoslaviji, pod čijim okriljem je objavio više od 300 knjiga. Godine 1989. sa velikom grupom autora i saradnika “Sfairosa” pokreće obnavljanje “Društva srpske slovesnosti” (u zamenu za komunizmom obeščašćenu Srpsku akademiju nauka i umetnosti), a sa advokatom Veljkom Guberinom obnavlja Pašićevu Narodnu radikalnu stranku, kojoj trasira programsku orijentaciju (*Kraj broznog vremena I*, u poglavlju “Radikalsko živo blato”; takođe “Ideje za program NRS” i “O pobudama i ciljevima obnove NRS”, str. 49–56) i čiji predsednik Izvršnog odbora postaje 27. aprila 1990. na Velikoj svezemaljskoj skupštini u Domu sindikata.

U svom političkom “radikalskom” programu Mladenović je zahtevao izbore za Ustavotvornu skupštinu, ukidanje “ćoravokutijaškog” referenduma kojim je nasilno ukinuta legitimna vlast dinastije Karađorđević i samim tim za obnovu versajske Jugoslavije povraćajem u pređašnje sta-

nje (*restitutio in integrum*), uz jasno definisanje srpskih prava poništenih avnojevskim odlukama. Energično je zahtevao osudu komunističkih ratnih i poratnih zločina i zločinaca i preocenjivanje pokreta i lične žrtve đenerala Draže Mihailovića i Milana Nedića, oštro istupajući protiv “prljave londonske strategije”, odelotvorene u politici Ćosića i Miloševića. Svojim rešenjem “kosovskog pitanja”, koje je stavio u središte celokupnog nacionalnog i demokratskog programa, izdvojio se stavom da je ono rešivo samo podržavanjem demokratskih procesa u Albaniji, da bi se stvorili uslovi za povratak milionske vojske emigranata i za vaspostavljanje etničke ravnoteže koju su počev od 1941. godine narušili nacistički i komunistički zločini.

U tom opasnom prelaznom vremenu 1990. Mladenović će, kako sam kaže, “sa glavom u torbi protutnjati kroz srpske zemlje i gradove” podižući i organizujući narod (dok su mu u samoj stranci kopali tlo pod nogama montirajući pogromašku harangu zasnovanu na lažima i falsifikatima), a stići će i do američkog Kongresa, zarad učvršćenja srpske pozicije u svetskom javnom mnenju, ali i u potrazi za podrškom srpske političke emigracije. Improvizovani govor na “Srpsko-američkim danima” u američkom Kongresu (21–22. jula 1990.) pod nazivom “Kad komunisti menjaju dlaku” (*Kraj broznog vremena II*, str. 70), izazvao je oduševljenje kod američkih Srba koji su mu potom organizovali predavanja u preko 20 gradova Amerike i Kanade. Osim pomenutog, Mladenović je u američkom Kongresu održao još jedan govor pod nazivom “Temelji srpskog identiteta” (*isto*, str. 74), zasnivajući na tim temeljima zdanje buduće politike Srbije. Najzad, na prvim “slobodnim” izborima posle Drugog svetskog rata Mladenović istupa sa svojom prvom kandidaturom za predsednika Srbije.

Napustivši NRS kada je njena Skupština 23. februara 1991. u Kragujevcu zloupotrebljena za osnivanje ekstremizovane SRS, Mladenović sa novinarom Sinišom Nikolićem i arhitektom Dragomirom Acovićem osniva Konzervativnu stranku i postaje član Krunskog političkog saveća prestolonaslednika Aleksandra. U svojstvu predsednika KS preduzeće drugo putovanje u Ameriku i Kanadu (leto 1992), u pokušaju da utiče na povlačenje sankcija protiv tadašnje Jugoslavije. Tamo će biti primljen na najvišem nivou, najpre u američkom Kongresu i Stejt Departmentu, a potom i kod predsednika Kanade Brajana Malrunija. U istom svojstvu naćiće se 1997. godine na čelu snažne opozicione koalicije “Preporod”, sa svojom drugom kandidaturom za predsednika Srbije. No da se i tom prilikom ne desi ništa novo pobrinuli su se i pozadinski i lično istureni režiseri u samom “Preporodu”, koji su protiv svog čelnog čoveka tokom cele kampanje vodili harangu sprečavanja javne promocije, sličnu onoj u NRS, uključujući tu uz ostalo i jedan direktan nasrtaj na njegov život.

Nažalost, sav će taj trud biti ne samo uzaludan, nego po samog Mladenovića i poguban, jer ga je istovremena borba protiv, kako ih on naziva, “slobrozanskih” i “trobrozanskih” stranaka na jednoj, i “nadstranačke bratije”, “odbora za klevete”, “kameleonskih štabova” itd. na drugoj strani, koštala ne samo utrnuća “Sfairosa” i drugih javnih ustanova koje je stvorio, nego i propasti porodice. Heroj pesnikovog robijanja Nada Mladenović nije izdržala opasno neodustajanje svoga muža od očigledno uzaludne bitke. Kada se ona 1995. godine iskrcala sa njegovog “Velikog Broda” (vid. “Misli o Velikom Brodu” u pesnikovom *Resniku*), zaštitivši tako decu od neprekidno pretećeg brodoloma, lider konzervativizma je ostao bez one neophodne potpore koju je je u tom svojstvu jedino mogao imati u porodici.

Filosofska samosvest nacije ***– Mladenović i Đinđić***

Na tragu samog nastanka filosofije i filosofskog stava prema svetu, Mladenović ni svojim životom ni delom nije razdvajao umetničku *tvorbu* (poiesis), filosofsko *mišljenje* (theoria) i političko *delanje* (praxis). Njegovi spisi nam pokazuju da je bio svestan težine zadatka koji predstoji *srpskoj* filosofiji. Ako filosofija treba da se utemelji kao relevantna u svetskim okvirima, prethodno mora i sama država, iz koje filosofska misao izranja, da se ustavotvori na duhovnosti, ili Hegelovim rečima, na običajnosti vlastitog (u našem, dakle, slučaju srpskog) naroda. Zato je on filosofski “napor pojmljenja” usmerio ne ka *revoluciji* kao prevratu, već ka postupnom napretku i *re-organizaciji* (okosnica konzervativizma!) koja bi se najpre odigrala na nivou ideje, pri čemu bi se na dijalektičan način pokazalo *sa-*utemeljenje, jedno zajedničko utemeljenje filosofije i pravnog poretka. U tom pogledu je uistinu Milan Mladenović bio i dostojan filosofski učitelj Zoranu Đinđiću, koga je uostalom u studentskim danima odredio za svog naslednika na čelu buntovnih studenata Filozofskog fakulteta u Beogradu. “Hranila me je umisao, kojom sam u studentskim danima zadojio (a time ga očigledno i navodio na najopasniji put) svog mladog sledbenika Zorana Đinđića, da ćemo mi, filosofi, uzmoći da ostvarimo Platonov san i načela uma dovedemo na čelo države. (...) Sve su to bile uzastopne radnje nakvašene tim platonovskim rastvorom Filosofije i Politike.” (“Predgovor trećem izdanju”, *Završna reč*, str. 74).

Otuda i nije nikakvo iznenađenje da učitelj i učenik nepunih dvadeset godina kasnije izranjaju kao vodeće ličnosti dve najdržavotvornije srpske stranke, prvi konzervativno i desničarski usmerene Narodne radikalne (a ubrzo i same Konzervativne), drugi liberalno i levičarski obeležene Demokratske stranke. Takvo životno i političko opredeljenje odrediće i razliku u sudbinama dvojice idejno-politički najistaknutijih učenika ve-

likog profesora i mislioca, rano preminulog prof. dr Milana Kovačevića, tvorca tzv. “novobeogradskog filozofskog talasa” (Kovačevićevi učenici u Devetoj beogradskoj gimnaziji bili su i filozofi Slobodan Divjak, Slobodan Žunjić, Mladen Kozomara, Svetozar Sindelić, Dragan Jovanović, Dejan Jelovac, Dragan Lakićević...). Ubijeni premijer Srbije će svoj munjeviti proboj do samog vrha demokratski prefarbanih, mimikrijski prilagođenih, levičarskih krugova platiti glavom, pisac pak *Završne reči* i *Olgijanskoj puta* neprekidnim progonom, uništenjem porodice, te materijalnih i javnih dobara koja je uporno iznova stvarao, najzad postojanim izopštavanjem iz bilo kakve njegovom formatu saobrazne javne relevancije, sve zbog istrajavanja na tabuisanim nacionalnim paradigmatama.

Đinđić će do tih paradigmi – budući u porodici odrastao na internacionalističkim obrascima koji će, uostalom, prevladavati i u vreme njegovog studentskog “šegrtovanja” kod Mladenovića – neminovno stići (tek) kao premijer Srbije. Mimo njega će sredinom sedamdesetih godina 20. veka proći sasvim neopaženo da je u određenim srpskim obrazovanim krugovima, u koje će, međutim, Mladenović ubrzo po završetku studija snažno zakoračiti (na njegovo “nacionalno osvešćenje” presudan uticaj izvršili su jednogodišnja profesura u Sremskim Karlovcima, i odmah za njom putovanje u Indiju. 1977–1978), došlo do konsenzusa, da je Srbija izgubila svest o sopstvenoj supstancijalnosti, svest o običajnim temeljima svoje državnosti. U tim krugovima dozrela je svest da je to onaj istorijski trenutak u kojem samo jedan korak dalje deli neku državu od sopstvene propasti ili neki narod od nestanka sa istorijske scene. U *Završnoj reči* možemo naći na takva mesta koja upozoravaju na srljanje srpskog naroda ka “ivici ponora” (npr. str. 131 i 138). A na Mladenovićevu rano sazrelu svest o takvom stanju stvari upućuje i naziv prve njegove pesničke zbirke *Pesme Ivica Ponora* (“Zapis”, Beograd 1979). Kao niko pre njega, filozofskim promišljanjem uzroka, našao ih je u jezičkoj reformi Vuka Karadžića i u njenom prekidu sa kontinuitetom srednjevekovne srpske obrazovanosti i duhovnosti, što je nekoliko poslednjih generacija ostavilo bez supstancijalne zaštite od agresivnih tuđinskih obrazaca. (“Trenutak srpskog književnog jezika – iz svetlosti dva uporedna toka srpske kulturne povesti”, u zborniku simpozijuma *Aktuelna pitanja jezičke kulture*, izd. Biblioteka Petar Kočić, Beograd 1981. Šira verzija tog teksta objavljena je u *Teološkim pogledima*, proleće 1982, str. 205–216). Ali zauzvrat, uzevši za programsko načelo svojih spisa i svog života slogan: *Osloniti se na rod!* u isti mah je u indoevropskom i praslovenskom naboju upravo te iste reforme našao i najdublji poriv za “presazdavanje” prethrišćanskog “serbijskog” identiteta i za otkriće suštinske veze između “stare” i “nove” srpske vere, koje će kasnije vezati za pojmove “Starog i Novog srpskog zaveta”, a čije će srastanje postaviti kao putokaz i zadatak budućim generacijama.

(“Stari i novi srpski zavet”, u: *Srpski mitološki zbornik*, izdanje Srpskog mitološkog društva, Rača Kragujevačka 2001, str. 45).

Nema sumnje da tu stižemo do najvećeg paradoksa “slučaja Mladenović”, do onog što je komunističkom režimu u osnovi najviše smetalo, do neobične sprege “nacionalnog” i “univerzalnog”, do filofske i pesničke “plamteće misli o Izmirenju” (u poemi “Baski pevaju svetlosti”) – najpre o izmirenju sebe sa samim sobom, te o izmirenju unutar srpskog naroda, da bi, na kraju, Mladenović svoje programsko načelo doveo na kosmopolitski nivo, govoreći o jednom rodu, o jednom čovečanstvu, o jednom svetu dostojnom čoveka. Jedino se “oslanjanjem na rod” prevazilaze granice nacionalne kulture, kao što i kapital postaje nacionalan tek prekoračivanjem državnih granica. Prevarili su se svi koji su Mladenovića olako žigosali kao “srpskog nacionalistu”. On to, doduše, i jeste bio, ali u najboljem smislu te reči, dakle na način koji “naciju” kroz “oslovešćene” pojedince dovodi do njene (filofske) samosvesti i time je ispostavlja kao načelno “izmirenu” i “ujedinjenu” sa svim drugim narodima. Takvim svojim stavom i takvim ličnim delanjem prokrčio je put Zoranu Đinđić u, koji će do srodne ravnoteže nacionalnog i internacionalnog stići obrnutim putem. Tome najbolje svedoči tekst koji čitamo na zadnjoj korici Mladenovićevog *Olgijanskog puta*:

“Svaki narod koji, u potrazi za sobom, određenje svoga bivstva doživi kao određenje čoveka uopšte, postaje veliki narod istorije jer se osposobljava da drugima saopšti istine koje pripadaju svima.”

Svoju viziju budućeg izmirenja svih naroda Mladenović izlaže već u svojoj *Završnoj reči*, a koji čin vezuje za “povratak Predaka i Bogova” i “uplovljavanje njihovog brodoglavja u Beogradsku luku” na čelu sa personifikovanom Filofskom Istinom (koju on naziva Istina Hvalomudrenosti) i čelnicima stare i nove srpske vere – kod njega ovde zauvek združenim – Svarogom i Svetim Savom. “Povratak Istine” dočekuje i proslavlja milionska masa od strahovlade oslobođenog naroda, a prizori te svetkovine i njenih posledica po svrgnute vlastodršce, kako ih opisuje Mladenović, neodoljivo podsećaju na događaje i scenografiju 5. oktobra 2000, što je utoliko indikativnije ima li se na umu da je Mladenović uhapšen upravo na taj datum šesnaest godina ranije.

Samo svetkovanje izmirenja odvija se u *Završnoj reči* na ušću Save u Dunav, na Velikom Ratnom Ostrvu, preimenovanom u Veliko Ostrvo Izmirenja još i pre *Završne reči*, u pesmi “Svarogov hram” (Pariz 1981). Tačno četvrt veka kasnije Mladenović će ovu zamisao sprovesti u delo svojim performansom na Opservatoriji beogradske tvrđave “Olimpijsko planetarno bdenje za mir”, povodom otvaranja Olimpijade u Pekingu, koje je imalo za cilj da, u sprezi sa mirotvornim idejama Nikole Tesle, povezivanje srpske Raseljene (Mladenovićev neologizam) sa njenom Ma-

ticom pretvori u čin opšteg izmirenja unutar srpskog naroda, pružajući paradigmu za sveopšti mir kao obeležje budućeg čovečanstva.

Rehabilitacija bez restitucije

Na zahtev advokata Vitomira Čalovića iz Čačka i na svoj vlastiti, rešenjem Okružnog suda u Beogradu od 9. novembra 2009. (dostavljeno 4. januara 2010.), pesnik i filosof dr Milan Mladenović dobio je sudsku rehabilitaciju (sudija Olga Sokić). Tim rešenjem se kao politički motivisane proglašavaju ništavnim dve presude izrečene 1985. g. kojima je bio osuđen (1) najpre na 18, a potom pravosnažno na 14 meseci zatvora, i (2) na trajno oduzimanje, potom i sudsko uništenje (1996), šest rukopisnih svezaka “Pariskih dnevnika”.

Tim povodom je u Udruženju novinara Srbije održana Konferencija za novinare na kojoj su, osim samog Mladenovića i potpisnika ovih redova, govorili profesor Pravnog fakulteta u Beogradu i glavni urednik časopisa Hereticus prof. dr Jovica Trkulja, predsednik Filozofskog društva Srbije dr Slobodan Kanjevac, potpredsednik Odbora za zaštitu sloboda i prava pri Udruženju književnika Srbije Duško M. Petrović i filmski i pozorišni režiseri Srba Božinović i Ljubivoje Tadić, koji pripremaju filmsku i pozorišnu adaptaciju Mladenovićeve *Završne reči*.

Pitanje nad pitanjima koje se pokazuje suštinskim ne samo za izravnavanje Mladenovićeve lične pravde, nego, možda, i za doseganje stupnja samosvesti celokupne srpske političke javnosti, i koje pravni akt rehabilitacije u “slučaju Mladenović” mora da otvori i da na njega pruži odgovor, glasi: Zašto je srpska javnost do dana današnjeg ostala potpuno neobaveštena o pravim razlozima Mladenovićevog tamnovanja i potonjeg neprekidnog proгона? Zašto su se svi oni koji su se tokom decenija, na čelu sa Udruženjem književnika i Filozofskim društvom Srbije, zalagali najpre za pesnikovo oslobađanje i korektno suđenje, potom za humano postupanje vlasti dok je dugotrajno štrajkovao glađu (40 dana), preko brojnih zahteva za povraćaj njegovih sudsko-policijski trajno oduzetih dnevnika, pa sve do javnog izražavanja zgranutosti i neverice kada su oni najzad ipak bili sudski uništeni – zašto su se svi odreda bavili isključivo *spoljašnjom* stranom toga procesa, ne zalazeći u njegovu sadržajnu, političko-filozofsku suštinu?

Upravo je zgranuto reagovanje Uprave UKS na sudsko uništenje Mladenovićevih “Pariskih dnevnika”, uz uzvratno reagovanje medija, pokrenulo pre 13 godina veliku javnu polemiku o rehabilitaciji žrtava ideoloških proгона. U *Politici* je izašla serija napisa o progonu i stradanju srpskih pisaca, počev od Slobodana Jovanovića, Grigorija Božovića i Svetislava Stefanovića do Dragoslava Mihailovića, Gojka Đoga i samog

Milana Mladenovića. Još tada je Mladenović, u svom odgovoru na stav advokata Tome File da je moguća jedino moralna, ne i zakonska rehabilitacija osuđenih pisaca (*Demokratija*, Beograd, 25.12.1997.), jasno izneo stav da “rehabilitacija bez restitucije ostaje mrtvo slovo na papiru”.¹ U navedenom tekstu Mladenović jasno pokazuje da se takvim stavom štiti pravno ustrojstvo postojećeg režima “koji s jedne strane zagovara državno-pravni kontinuitet sa prethodnom državom, a sa druge želi da se krijumčarski predstavi svetu kao baštinik novousvojenih civilizacijskih pravnih tekovina iako potajno održava i ideološki kontinuitet”.

Čemu bi onda služio i kome bi uopšte bio potreban postupak rehabilitacije? Šta on doprinosi rehabilitovanim licima ako nije ujedno praćen procesom restitucije? Kako doći do zaokruženog procesa rehabilitacije, do dokazivanja materijalne i nematerijalne štete, bez otvaranja policijskih arhiva i lustracije kao neophodnih koraka pre restitucije? To pitanje, iako otvoreno, nije ni izbliza praćeno ni na planu zakonodavstva, ni medijski u široj javnosti. Čini se da Republika Srbija, čak i sa prozapadnom vladom, prividno ustanovljena na revolucionarnom rezu, dopuštajući jedino “moralnu rehabilitaciju”, produžava vladavinu Istog i uopšte nema nameru da ukine pravne relikte bivših diktatorskih režima.

Ali ni “moralno” obeštećenje nije dosad ni izbliza pravično raspedeljeno, kao što je to, u slučaju nekih “znamenitih ljudi”, dobrim delom već i učinjeno u njima pripadajućem građanskom okruženju. Naime, više niko ne govori ni o prof. dr Mihailu Đuriću, ni o Dragoslavu Mihailoviću, niti o dr Milanu Mladenoviću kao neprijateljima sopstvenog naroda. Međutim, za razliku od Mladenovića, akademici Đurić, filosof, i Mihailović, književnik, već su početkom 90-ih godina doživeli prećutnu moralnu i profesionalnu rehabilitaciju, dospevši čak i u članstvo SANU. Ne samo da su njihovom mlađem kolegi i jedna i druga rehabilitacija do danas još uvek potpuno uskraćene, nego on nije dobio čak ni toliku satisfakciju da se u javnosti bar obelodane razlozi njegovog robijanja.

Da li će sudska rehabilitacija konačno pomenute razloge izneti na videlo? Da li će tragedija filozofske samosvesti ikada prestati unutar države kao takve ili će u slučaju dela i životnog opita Milana Mladenovića a od Lužice doći do ostvarenja njegove “lične legende”, do susticanja u istoj tački pojedinačne, nacionalne i univerzalne samosvesti, pa time i do načelnog izmirenja filozofskog uma i političke moći?

---

1 “O ‘zakonskom’ filotomizmu (ljuboseckanije) ili Šta sprečava sudska rehabilitaciju srpskih pisaca?”, u: M. Mladenović, *Kraj broznog vremena II*, str. 324–330. Novine *Demokratija*, uprkos prethodnom dogovoru, nisu objavile ovaj Mladenovićev odgovor. Ne treba izgubiti iz vida da je trenutno važeći Zakon o rehabilitaciji, inače izložen žestokoj kritici u prethodnim brojevima *Hereticusa*, u velikoj meri izgrađen upravo na spornoj i osporenoj argumentaciji koju je izneo Toma Fila.

2. SUDSKI DOKUMENTI

2.1. OPTUŽNICA JAVNOG TUŽIOCA

Okružno javno tužilaštvo

Kt. br. (*nečitko*)

(*nečitko*) 1984.

Beograd

OKRUŽNOM SUDU U BEOGRADU

Beograd

Na osnovu čl. 45 st. 2. tač. 3, a u vezi čl. 261 i 262 ZKP pred tim Sudom podižem

OPTUŽNICU

– protiv –

MILANA MLADENOVIĆA, profesora filozofije bez zaposlenja, iz Beograda – sa stanom u Ul. Pariske komune br. 8/53 – Novi Beograd, rođen 21. 11. 1949. godine u Titovom Užicu od oca Marka i majke Naste R. Simić, Srbin – drž. SFRJ, oženjen, otac jednog maloletnog deteta, završio Filozofski fakultet, vojsku služio, vodi se u VE SO Novi Beograd, bez stalnih prihoda, neosuđivan, nalazi se u pritvoru od 6.10.1984. godine.

ŠTO JE:

U vremenskom periodu od 1981. godine do druge polovine 1984. godine, kao građanin SFRJ u nameri obavljanja neprijateljske delatnosti protiv svoje zemlje, stupio u vezu sa grupom osoba pomažući ih u neprijateljskoj delatnosti, jer je dolaskom u Pariz povezao se sa emigrantskom grupom “Nove demokratske alternative” koja neprijateljski deluje protiv SFRJ, tesno saradujući sa njenim članovima Vladislavljević Vladom, Vračarević Boškom, Olgom Luković-Pjanović, Puretić Živkom i drugima, za koje je redigovao i kucao tekstove sa neprijateljskom sadržinom, angažovao se o upućivanju i rasturanju ovih rukopisa u Jugoslaviju, te istovremeno neprijateljskom listu “Savremenik” u Parizu koji je po opredeljenju antijugoslovenski i u kome je objavljivao svoje tekstove i to:

– “*Komunisti se srde na boga*”, u kome tekstu pored ostalog iznosi da poslednjih meseci (a naročito u mesecu oktobru 1981. godine) primećeno je u zvaničnoj jugoslovenskoj štampi veliki broj napisa koji su se obračunavali sa religijom odnosno crkvom i njenim predstavnicima, i da je kao malo kada u dosadašnjoj praksi komunističke Jugoslavije policija i sudstvo vršila nadzor, progone i kažnjava i to ne samo legalno na teritoriji svoje kompetencije, nego i ilegalno u sredini emigracije na svim kontinentima i u svim državama gde ona postoji i aktivna je...

– “*Preterane misli iz Pariza ili spomen o slobodnoj zemlji*”, u kome tekstu komentarišući proterivanje jednog stranog novinara iz Jugoslavije, pored ostalog navodi da je jedna od najpodmuklijih obmanjivačkih izuma jugoslovenskog društva to što se javno zgražava nad pojavama neslobode, zloupotrebe vlasti, beza-

konja u drugim režimima, naročito u našem predratnom, i ranijim, kraljevskim u Srbiji, mada takve iste pojave postoje i sada...

– “*Sloboda i hrišćanstvo*”, u kome tekstu se okrivljeni Mladenović pita šta će biti kroz sledećih 20 godina u Jugoslaviji i da li se smemo nadati da će generacija koja će tada biti na snazi, pamtiti ovo vreme kao ružan san, u kome se vladalo u ime mržnje...

– “*Sledeći rat Draže Mihailovića ili solunci ponovo među Srbima*”, u kome tekstu, između ostalog piše da su komunistički diktatori bacili Srbiju u najveći očaj... da Draža Mihailović nije bio izdajnik već izdan, da će Dražu Mihailovića Srbija uskoro slaviti rame uz rame sa Milošem Obilićem, da će se Srbija uskoro dići... da je došlo vreme da od svirale ponovo pravimo batinu... pitajući se na kraju teksta da li je moguće da se jedan narod ratnika i junaka mogao pokoriti i do te mere poniziti pred strahovladom narednika Josipa Broza, nazvanog Tito...

– “*Tvrđi oklopnici Dragoslava Dragutinovića*” u kome tekstu veličajući pesnika Dragutinovića, političkog emigranta, navodi da su njegove najbolje pesme proistekle kao odgovor na ugroženost koja dolazi iz Jugoslavije...

– “*Mefisofelski zagrljaj Zapada*” u kome tekstu navodi da je komunistička partija držala tokom 40 godina diktatorsku vlast u svojim rukama, stvorivši jedno nenormalno stanje zasnovano na strahovladi...

čime je izvršeno krivično delo učestvovanja u neprijateljskoj delatnosti iz čl. 131 KZ SFRJ.

PREDLAŽEM

Da se pred tim Sudom zakaže i održi glavni javni pretres, na koji pozvati:

1. Okružnog javnog tužioca u Beogradu,
2. Okr. Milana Mladenovića, preko uprave Okružnog zatvora privesti.
3. Svedoke: Radmilu Savić iz Beograda – Kačanska br. 10 (Dom penzionera), Simić Petra iz Beograda, Ul. Gruje Miškovića br. 14, Petrović Milana iz Niša, Ul. Svetolika Rankovića br. 17, Kadijević Đorđa iz Beograda – Požeška br. 160.

Da se u dokazanom postupku pročitaju izvodi iz dnevnika okrivljenog Milana Mladenovića koji su priloženi u fotokopiji od 05.03.1982. godine, 21.04.1982. godine, 02.05.1982. godine, 29–30.05.1982. godine, 13.07.1982. godine, 21.09.1982. godine, 27.07.1982. godine i 01.09.1982. godine, fotokopija iz dnevnika okr. Milana Mladenovića od 24.11.1983. godine, foto-kopija peticije upućene Predsedništvu SFRJ od juna 1984. godine, zapisnik od 04.10.1984. godine sastavljen od strane stanice milicije u Sežani, zapisnik o pretresanju stana od 05.10.1984. godine, fotokopija nacrta za demokratsku alternativu od 22.02.1982. godine, dopis republičkog sekretarijata za unutrašnje poslove SR Srbije od 10.10.1984. godine, kao i da se izvrši uvid u knjigu “Od monarhije na republiku” od Vlade Vladislavljevića.

Predlažem da se prema okrivljenom Milanu Mladenoviću produži pritvor po osnovu čl. 191 st. 2 tač. 4 ZKP imajući u vidu da se za konkretno kriv. delo po zakonu može izreći kazna zatvora preko 10 godina, a da način izvršenja dela odnosno da je okrivljeni u dužem vremenskom periodu od nekoliko godina kontinuirano u nameri vršenja neprijateljske delatnosti protiv svoje zemlje stupio u vezu i saradivao sa emigrantskom grupom u Parizu, te bi puštanjem okrivljenog na slobodu mogao dovesti do takvog uznemiravanja građana da je radi daljeg

nesmetanog vođenja i okončanja krivičnog postupka neophodno njegovo dalje zadržavanje u pritvoru.

Obrazloženje

Činjenično stanje iz izreke optužnice utvrđuje se primanjem relevantnih činjenica od strane okrivljenog Milana Mladenovića, kao i priloženim dokazima.

Saslušan na zapisniku kod istražnog sudije okrivljeni Milan Mladenović priznaje činjenice da nakon dolaska u Pariz, pošto mu je istekla stipendija francuske vlade da je želeo da ostane još neko vreme radi pripreme doktorske disertacije, međutim, da nije imao sredstava za život, pa su ga uputili na Vladu Vladislavljevića i na Boška Vračarevića radi dobijanja nekog zaposlenja. Kod Vlade Vladislavljevića dobio je jednogodišnji ugovor za rad u njegovoj kancelariji. U to vreme saznao je da je Vlada Vladislavljević politički emigrant, da ima političkih aktivnosti, kao i da je član emigrantske grupe "Nove demokratske alternative". Radeći kod njega Vladislavljević ga je angažovao na redakciji i na kucanju tekstova za njegovu knjigu "Od monarhije na republiku", a kada je knjiga završena da je za Vladislavljevića prikupljao adrese lica iz Jugoslavije, kojima je slao ove knjige, bilo na adrese lica koje je Vladislavljević dao okrivljenom Mladenoviću kao i po spisku koje je Mladenović sastavio na osnovu adresa svojih prijatelja. Takođe je priznao činjenice da je nakon poznanstva sa Boškom Vračarevićem, stekao utisak da je to bio prijatan sagovornik i pametan čovek, pa se zbog toga bliže sa njim upoznao. Iz prijateljskih pobuda prema Vračareviću radio je na korekturi revije "Savremenik" koju je izdavao Boško Vračarević, odnosno ispravljao je tekstove jer su isti bili "nepismeni". Pored toga na traženje Vračarević a pisao je za istu reviju niz članaka, koji su pobrojani i u izreci optužnice, s tim što su neki od njegovih članaka štampani kasnije kada je i prestao da kontaktirati sa Vračarevićem.

Takođe je priznao činjenicu da se u toku boravka u Parizu upoznao i sa Olgom Luković-Tijanović (*treba: Pjanović, prim. prir.*) koja je takođe politički emigrant i poznanica Vladislavljevića i Vračarevića, te da mu je poznato da je ona objavljivala tekstove u reviji "Savremenik". U ovim svojim tekstovima ona je zadirala i u politiku. Sa njom je putovao u Dortmund, te ga je ona smestila na konak kod Živka Puletića (*treba: Puretića, prim. prir.*), takođe političkog emigranta.

Brani se, da mu je žao što je napisao tekstove pobrojane u izreci optužnice, da stvari koje je u ovim tekstovima izneo nije u stvari tako mislio i da je brzo shvatio da je taj književni eksperiment daleko ga odveo i vrlo brzo je prekinuo ne samo sa radom, već i svaki kontakt sa Vračarevićem.

Priznanje okrivljenog Mladenovića u odnosu na prednje činjenice potkrepljuje se priloženim dokazima i to kada se radi o njegovim kontaktima sa Vladislavljevićem, Vračarevićem i Olgom Luković-Tijanović (*ponovo!, prim. prir.*), uvidom u foto-kopiju izvoda iz dnevnika koji je vodio u to vreme okrivljeni Mladenović Milan, zatim iz iskaza predloženih svedoka i to Radmile Savić, Simić Petra, Petrović Milana i Kadijević Đorđa. Sadržina pisama okrivljenog Mladenović Milana u reviji "Savremenik" utvrđuje se uvidom u foto-kopije ovih članaka, dok se aktivnost, emigrantske grupe "Nove demokratske alternative" utvrđuju uvidom u foto-kopiju "Nacrt demokratske alternative".

Imajući u vidu napred izloženo, a posebno sadržinu tekstova koje je pisao okrivljeni Mladenović Milan za reviju "Savremenik" kao i sadržaj knjige Vla-

de Vladislavljevića “Od monarhije na republiku”, nesumnjivo se utvrđuje da je ovakva delatnost okrivljenog Mladenović Milana bila neprijateljska i usmerena prema SFRJ, te kako se radi o emigrantskoj grupi sa kojom se povezao, to je nesumnjivo da u radnjama okrivljenog Mladenović Milana stoje obeležja kriv. dela učestvovanja u neprijateljskoj delatnosti iz čl. 131 KZ SFRJ.

ZAMENIK JAVNOG TUŽIOCA,
Milan Bajić

2.2. PRESUDA OKRUŽNOG SUDA

K-645/84

U IME NARODA

OKRUŽNI SUD U BEOGRADU u veću sastavljenom od sudije Dušana Radoševića, kao predsednika veća, sudije Dragoljuba Jankovića i sudija porotnika Jovana Jankovića, Justine Antić i Mirka Dabića, kao članova veća, sa zapisničarem Milkom Gačić, u krivičnom predmetu protiv opt. Milana Mladenovića, zbog kriv. dela učestvovanja u neprijateljskoj delatnosti iz čl. 131 KZ SFRJ po optužnici OJT-a u Beogradu KT-1366/ 84 od 5.12.1984, održao je javni glavni pretres na dan 4. 2. 1985. godine u prisustvu optuženog, njegovog branioca Venijamina Pejovića, adv. iz Beograda, Solunska br. 32 i zamenika JT-a Milana Bajića, pa je istoga dana doneo i javno objavio

PRESUDU

Optuženi MILAN MLADENović rođen 21.11.1949. god. u Titovom Užicu od oca Marka i majke Naste rođene Simić, Srbin, drž. SFRJ, živi u Beogradu – Novi Beograd, Pariske Komune 8/53, po zanimanju profesor filozofije i književnik sa statusom slobodnog umetnika, oženjen, otac jednog maloletnog deteta, završio Filozofski fakultet, vojsku odslužio 1979. god. na Visu, vodi se u VE pri SO Novi Beograd, neosuđivan, ne vodi se drugi krivični postupak,

KRIV JE

što je u vremenskom periodu od 1981. do početka 1983, kao građanin SFRJ, u nameri obavljanja neprijateljske delatnosti protiv svoje zemlje, stupio u vezu sa grupom lica, pomažući ih u neprijateljskoj delatnosti, jer se dolaskom u Pariz povezao sa emigrantima Vladom Vladislavljevićem i Boškom Vračarevićem, u pokret i program pod nazivom “Nova demokratska alternativa”, kom pokretu su i ova dvojica pripadali i bili zagovornici, pa je tesno saradivao sa njima tako što je za Vladu Vladislavljevića redigovao i kucao tekstove knjige sa neprijateljskom sadržinom: “Od monarhije na republiku” i angažovao se na upućivanju ove knjige u Jugoslaviju na taj način što je dao spisak određenih ljudi u SFRJ, dok je kod Boška Vračarevića obavljao poslove korekture i uređivačke poslove u emigrantskom listu “Savremenik” u Parizu, koji je po svom opredeljenju anti-jugoslovenski i u kome je opt. Mladenović objavljivao i svoje tekstove:

– “KOMUNISTI SE SRDE NA BOGA”, u kome tekstu pored ostalog iznosi da poslednjih meseci (a naročito i to u mesecu oktobru 1981) primećeno je u zvaničnoj jugoslovenskoj štampi veliki broj napisa koji su se obračunavali sa

religijom odnosno crkvom i njenim predstavnicima, i da je kao malo kada u dosadašnjoj praksi komunističke Jugoslavije policija i sudstvo vršilo nadzor progone i kažnjavanja i to ne samo legalno na teritoriji svoje kompetencije nego i ilegalno i u svim državama gde ona postoji i aktivna je...

– “PRETERIVANJE MISLI IZ PARIZA ILI SPOMEN O SLOBODI ZEMLJE” u kome tekstu komentarišući proterivanje jednog stranog novinara iz Jugoslavije pored ostalog navodi da je jedna od najpodmuklijih obmanjivačkih izuma jugoslovenskog društva to što se javno zgražava nad pojavama neslobode, zloupotrebe vlasti, bezakonja u drugim režimima, naročito u našem predratnom, i ranijim kraljevskim, u Srbiji, mada takve iste pojave postoje i sada...

– “SLOBODA I HRIŠĆANSTVO” u kome tekstu se okrivljeni Mladenović pita šta će biti kroz sledećih 20 godina u Jugoslaviji i da li se smemo nadati da će generacija koja će tada biti na snazi, pamtiti ovo vreme kao ružan san, u kome se vladalo u ime mržnje...

– “SLEDEĆI RAT DRAŽE MIHAJLOVIĆA ILI SOLUNCI PONOVO MEĐU SRBIMA” u kome tekstu pored ostalog piše da su komunistički diktatori bacili Srbiju u najveći očaj ... da Draža Mihajlović nije bio izdajnik, već je bio izdan, da će Dražu Mihajlovića Srbija uskoro slaviti rame uz rame sa Milošem Obilićem da će se Srbija uskoro dići... da je došlo vreme da od svirale pravimo batinu... pitajući se na kraju teksta da li je moguće da se jedan narod ratnika i junaka mogao pokoriti i do te mere poniziti pred strahovladom narednika Josipa Broza, nazvanog Tito...

– “TVRDI OKLOPNI DRAGOSLAVA DRAGUTINOVIĆA” u kome tekstu veličavajući pesnika Dragutinovića, političkog emigranta, navodi da su njegove najbolje pesme proistekle kao odgovor na ugroženosti koja dolazi iz Jugoslavije...

– “MEFISTOFELSKI ZAGRLJAJ ZAPADA” u kome tekstu navodi da je komunistička partija držala tokom 40 godina diktatorsku vlast u svojim rukama, stvorivši jedno nenormalno stanje zasnovano na strahovlasti...

čime je izvršio krivino delo učestvovanja u neprijateljskoj delatnosti iz čl. 131 KZ SFRJ.

Sud optuženog na osnovu navedenog zakonskog propisa i čl. 5, 33, 38 i 41 KZ SFRJ

OSUĐUJE

Na kaznu ZATVORA u trajanju od 1-jedne godine i 6-šest meseci, s tim što mu se u izrečenu kaznu uračunava vreme provedeno u pritvoru od 6.10.1984. pa nadalje.

Optuženi je dužan da na ime troškova kriv. postupka isplati sudu iznos od 1.600- din. kao i na ime paušala 4.000- din. sve u roku od 15 dana po pravno-snažnosti presude.

Obrazloženje

Okružni javno tužilaštvo u Beogradu je svojom optužnicom KT-1366/84 od 5.12.1984 stavilo na teret optuženom Milanu Mladenoviću izvršenje kriv. dela učestvovanja u neprijateljskoj delatnosti iz čl. 131 KZ SFRJ.

U svojoj odbrani na glavnom pretresu optuženi je poricao izvršenje dela navodeći da on nikako povezivanje sa Vladislavljevićem i Vračarevićem nije

imao u smislu optužbe, već su njegovi kontakti bili isključilo književne prirode, filozofske i spisateljske naravi.

Kod Vladisavljevića je bio u radnom odnosu po ugovoru o radu na godinu dana i radio na administrativnim poslovima.

Istakao je da on nije bio vezan za njihove političke ideje i govorio im je da ako drukčije misle neka dođu u zemlju da razgovaraju, da vode dijalog.

Naveo je dalje da on nije znao gde ko od njih pripada, jer ga to nije zanimalo. Naveo je i to da stoji činjenica da je on kucao tekstove knjige “Od monarhije na republiku” i to samo deo teksta, te da smatra da time nije učinio nešto nedopušteno, a samo kucanje i redigovanje tekstova ne znači i saglašavanje sa njime. Isto tako, ne spori činjenicu da je on dao adrese određenih ljudi Vladisavljeviću radi upućivanja knjige u Jugoslaviju, ali napominje da on – optuženi nije rasturao knjigu o kojoj je reč.

Korektoru u listu “Savremenik” nije obavljao u nekom dužem vremenskom periodu, u nekom trajnom smislu, kako to tvrdi optužba, već je na molbu Vračarevića opismenio nekoliko nepismenih religioznih tekstova apolitičkog karaktera.

Što se tiče predmetnih tekstova objavljenih u listu “Savremenik” optuženi ne poriče da ih je on napisao i objavio pod pseudonimom ali napominje da ovo priznanje da on stoji iza pseudonima ne znači istovremeno i priznanje da je u tim tekstovima on izrazio svoje stavove, svoju tačku gledišta i ističe da pseudonim ustvari označava želju pisca da se distancira od sadržaja teksta koji ne izražava njegovo mišljenje.

Usvajajući reč svog branioca u završnoj reči optuženi je istakao da su neosnovani navodi iz optužbe da je on stupio u vezu sa grupom lica u nameri obavljanja neprijateljske delatnosti, pa je predložio da ga sud oslobodi od optužbe.

Posle završnog javnog glavnog pretresa, ocene odbrane optuženog i izvedenih dokaza, u smislu čl.16 i 345 ZKP, sud je našao da je optuženi izvršio delo bliže navedeno u izreci presude. Ovo iz sledećih razloga:

Iz zapisnika SUP-a Sežana od 4.10.1984. i zapisnika Republičkog SUP-a SRS – Uprave Službe državne bezbednosti Beograd od 9.10.1984. vidi se da su od optuženog, prilikom njegovog prelaza na graničnom prelazu Sežana, pored ostalog oduzete sledeće knjige i materijali: knjiga iz srpske demokratske emigracije “Od monarhije na Republiku” autora Vlade Vladisavljevića, izdanje decembra 1980. godine u Parizu, tri knjige pod istim naslovom od istog autora izdanje decembar 1982. u Parizu, tri knjige pod naslovom “Srbija ili Jugoslavija”, autor Laza Kostić, izdanja 1959, 1962. i 1969. u Hamiltonu – Kanada, knjiga “Borba za budućnost Jugoslavije” autora Živka Topalovića – London 1967, knjiga “Nesavršeno društvo” autora Milovana Đilasa, London 1970, emigrantski časopis “Savremenik” br. 9/80, 14/82, 15/82, 16/82, 11/83 i 19/83 izdat u Parizu, emigrantski list “Naša reč” br. 357 izdat za avgust i septembar 1984. u Londonu, emigrantski list “Glas Srba” br. 19, avgust 1983 London, dnevnik opt. Mladenovića, lokalni cirkular mesnog odbora “Srpske narodne odbrane” za državu Viktoriju u Australiji, spisak sa 72 adrese lica-emigranata nastanjenih u Parizu, a koji je spisak Mladenović dobio od Vladisavljevića.

Iz izveštaja Republičkog SUP-a SRS od 10.10.1984. i 21.1.1985. vidi se da je list “Savremenik” registrovan kao glasilo srpske neprijateljske emigracije u

kome se objavljuju tekstovi neprijateljske čiji su autori uglavnom emigranti, da je po svom opredeljenju list antikomunistički, antijugoslavenski, nacionalistički i veliko srpski, da je vlasnik i urednik toga lista Boško Vračarević, pripadnik emigrantske organizacije savez "Oslobođenje", koji ostvaruje kontakte sa emigrantima u cilju prikupljanja materijala za objavljivanje, pripremu časopisa, vrši izbor tekstova i organizuje štampanje i rasturanje.

Dalje se iz ovih izveštaja vidi da je Vlada Vladisavljević oficir bivše jugoslovenske vojske, emigrirao 1941. god, da pripada intelektualnim krugovima neprijateljske emigracije, da je napisao dve knjige neprijateljske sadržine: "Kosovski nesrbi" i "Od monarhije na republiku", koje je rasturao u inostranstvu i slao na adrese lica u Jugoslaviju.

Iz navedenih izveštaja se takođe vidi da su pored inicijatora Vaneta Ivanovića, Desimira Tošića (urednika "Naše reči"), Marka Krstića i drugih, zagovornici "Nove demokratske alternative" Vlada Vladisavljevića i Boško Vračarević.

Vladisavljević je bio i finansijer neprijateljskih aktivnosti, kao finansijski jak emigrant, a objavljivao je i svoje tekstove u "Našoj reči" i "Savremeniku", dok je Vračarević kao urednik "Savremenika" štampao tekstove zagovornika "Nove demokratske alternative".

Isto tako iz izveštaja Republičkog SUP-a SRS o kojima je reč vidi se da "Nova demokratska alternativa" (NDA) predstavlja program neprijateljskog delovanja emigrantske organizacije savez "Oslobođenje" koji je donesen u Stanstedu 1963. god. i poznat kao "Stanstedska deklaracija".

Dalje se iz navedenog izveštaja od 21.1.1985. vidi da se platforma "Nove demokratske alternative" sastoji u sledećem:

- u obaranju vladajućeg društveno-političkog sistema u Jugoslaviji i stvaranju Saveza država na bazi "slobodne odluke srpskog, hrvatskog, slovenačkog i makedonskog naroda i bosansko-hercegovačkih muslimana;

- u konfederativnom uređenju, koje bi "garantovalo širu samostalnost saveznih država". Političko-teritorijalna podela između država članica zajednice odgovara uglavnom sadašnjim jedinicama;

- u sistemu na bazi parlamentarne demokratije;

- u zajednici uspostavljenoj na bazi policentralizma na podjednakoj podeli sedišta glavnih organa i ustanova zajednice po teritorijama država – članica;

- pravu samoopredeljenja naroda, uključujući i pravo slobodnog istupa iz zajednice;

- u preuzimanju vlasti demokratskim metodama tj. evolutivnim putem i političkim delovanjem i ugrađivanjem u rukovodeće institucije u zemlji, čime bi se jednog dana preuzela i sama vlast.

- u tome da se politika nesvrstanosti zameni politikom neutralnosti, imajući u vidu "istorijsko, kulturno i privredno mesto naših naroda u Evropi".

Iz "Nacrta za Demokratsku alternativu" koji je objavljen u emigrantskom listu "Naša reč" u br. 338 a koji Nacrt je prilikom pretresa oduzet od optuženog, vidi se da je taj Nacrt potpisala grupa od 45 lica uz izjavu da će se zalagati za bitne ideje izložene u Nacrtu za demokratsku alternativu, a kao glavni inicijatori i zagovornici tog Nacrta navode se: dr. Branko Pešelj, Desimir Tošić, Franjo Sekolec, Vane Ivanović, Adi Zulfi-Karpašić, Vladimir Predavec i drugi.

Dalje, iz pomenutog lista “Naša reč” br. 338, u kome je objavljen navedeni “Nacrt za demokratsku alternativu”, vidi se da grupa koja se zalaže i zagovara ideju “Nova demokratska alternativa, po svojoj aktivnosti predstavlja i pokret, jer je uz pomenuti nacrt objavljeno i obaveštenje pod naslovom “Izdanja pokreta za Demokratsku alternativu: “Demokratska Jugosavija” (knjiga diskusije o Nacrtu), “Za Demokratsku alternativu” i dr.

U predgovoru i uvodu navedenog “Nacrta za demokratsku alternativu, pored ostalog konstatuje se “da su politički ljudi iz Jugoslavije, nastanjeni u zapadnim demokratijama, još od samog početka komunističke vladavine u zemlji, povelili raspravu o demokratskoj alternativu koja bi se mogla uspešno suprostaviti režimu vlasti u zemlji, te da je dužnost ljudi u domovini i u slobodnom svetu kojima je stalo da se političko-društveni i nacionalni problemi rešavaju po načelima prave demokratije, da se založe za izgradnju demokratske alternative današnjem komunističkom poretku u Jugoslaviji”.

Prema nacrtu “za demokratsku alternativu” buduća zajednica našeg naroda Jugoslavije bi bila savez pet suverenih naroda – srpskog, hrvatskog, slovenačkog, makedonskog, bosanskog-muslimanskog, koji bi obrazovali državnu zajednicu sastavljenu od pet država – članica, a pitanje da li bi Crna Gora bila posebna država – članica ili bi se ona sjedinila sa Srbijom rešili bi predstavnici Crne Gore i Srbije.

Iz predmetnih članaka objavljenih u listu “Savremenik” br. 14/82, 15/82, 16/82 i 17/83 pod naslovom “Komunisti se srde na Boga”, “Preterane misli iz Pariza ili Spomen o slobodnoj zemlji”, “Sloboda i hrišćanstvo”, “Sledeći rat Draže Mihajovića ili Solunci ponovo među Srbima”, “Tvrđi oklopnici Dragoslava Dragutinovića” i “Mafistofelski zagrljaj Zapada”, kao i iz iskaza opt. Mladenovića vidi se da je optuženi autor tih članaka-tekstova objavljenih pod pseudonimom: Đura Vrbavac, Miroslav Srbinović, Slobodan Vučitrn, te da su predmetne inkriminacije, koje se odnose na tekstove optuženog, sadržane u navedenim člancima i date u kontekstu kako je to navedeno u izreci presude.

Iz knjige “Od monarhije na republiku” autora Vlade Vladislavljevića vidi se da se radi o knjizi neprijateljske sadržine, jer se u njoj pored ostalog, zlonamerno i neistinito prikazuju događaji iz istorije našeg naroda vezanih za zbivanja tokom Drugog svetskog rata, a takođe i sadašnje društveno-ekonomske prilike u zemlji.

Tako se, pored ostalog, u knjizi govori o “Današnjoj tragediji srpskog naroda” (str. 3), o “Ropstvu naše zemlje pod komunističkom diktaturom koja već traje skoro 40 godina” (str. 4), o tome da je “jedna zapadna vlada kumovala dovođenju na komunistički presto apsolutnog monarha Josipa Broza” (strana 11), da “Jugosavija nikada nije bila Republika niti je to sada” već da je “apsolutna monarhija nekad bila kraljevska a danas komunistička”, da “niko ne može predvideti pod kakvim će usovima doći do oslobođenja zemlje od komunističkog režima”, da su “u današnjoj Jugoslaviji u komunističkom režimu radničke mase na najnižem stupnju standarda, bez obzira što su im komunistički prvaci pre dolaska na vlast ponavljali obećanje o diktaturi proletarijata (str. 21), da je današnja Jugoslovenska privreda haotična bez ikakvog rentabiliteta, da ide ka neminovnom finansijskom bankrotstvu i da bi do njega došlo da nije bilo pomoći od strane zapadnih sila (str. 81), “da su kad je reč o jugoslovenskim komunistima, Tito, Pi-

jade, Bakarić, Kardelj i drugi nesrpskog porekla – neprijatelji, a Đilas, Ranković i ostali komunistički šefovi – izdajnici srpskog naroda” (str. 85).

Iz pisma (Morzin 29.08.1982) upućenom optuženom Mladenoviću od strane Vladisavljevića vidi se da je optuženi Mladenović kucao i redigovao tekstove za navedenu knjigu Vladisavljevića “Od monarhije na Republiku” .

U pismu se naime, pored ostalog kaže:

“Dragi Milane,

„, Bićete možda prijatno iznenađeni da sam, pod uticajem okoline (bio je u Morzinu mojih prijatelja iz Švajcarske) rešio da predgovor pretvorim u politička razmišljanja, kao Post scriptum Prvoj svesci. Ova sveska, dakle, može izaći već možda krajem septembra. Izmenio sam u izvesnoj meri prve četiri strane. Zatim i sve one u kojima se pominje reč Predgovor i koje vam šaljem. Dobro bi bilo da pročitate sve do sada otkucane strane. Možda ćete zapaziti da sam preko nekih potrebnih izmena olako prešao,

Ne verujem da se prve četiri strane mogu iskoristiti, treba sve nanovo otkucati. Ostale, sem 142 (prvog dela), mogu se ispraviti. Od 143. strane treba sve nanovo otkucati. Ne verujem da se mogu koristiti sečenjem i lepljenjem. Biće jako komplikovano, ali to ostavljam vama na ocenu.

Sve izmenjene strane valja da g-đa Moriso nanovo izvuče na geštetneru, zatim ih treba zameniti u već uređenim paketima.

Ovde ću pre polaska završiti odeljak “Nas i Rusa”. Njime će biti završena ova knjiga, koja nije druga sveska već Post scriptum prvoj. Vidite ideju. Ako se sećate, i vi ste mi savetovali da nađem jedno drugo rešenje, jer je predgovor suviše dug. To će nam dati mogućnost da knjiga od otprilike 180 stranica izađe što pre.

Šaljem vam sve što treba uraditi pre mog dolaska. Možda ću vam u pojedinačnim pismima poslati i nastavak, tako da se odmah po povratku u Pariz mogu baviti koricama i povezivanjem. Za slučaj da Vam pri kucanju nije nešto jasno telefonirajte mi. Bošku recite da i u uvodu u moj tekst o Milanu Nediću izmeni reč “Predgovor” sa “Politička razmišljanja” .”

Iz dnevnika optuženog Mladenovića, iz njegovih zapisa, vidi se, pored ostalog, kakvi su odnosi bili između optuženog sa Vladisavljevićem i sa Vračarevićem, sa jedne strane, i između Vračarevića i Vladisavljevića sa druge strane, a naime, vidi se da je opt. Mladenović bio tesno povezan sa njima, da je ta veza bila političke prirode u nameri obavljanja neprijateljske delatnosti.

Ceneći sve napred navedene dokaze pojedinačno i u njihovoj međusobnoj vezi kao i iskaz optuženog, savesno i brižljivo i pravno analizirajući utvrđeno činjenično stanje, sud je našao da se u radnjama optuženog stiču sva obeležja kriv. dela učestvovanja u neprijateljskoj delatnosti iz čl. 131 KZ SFRJ, jer je na nesumnjiv način utvrđeno da je optuženi kao građanin SFRJ u periodu o kome je reč u nameri obavljanja neprijateljske delatnosti protiv svoje zemlje stupio u vezu sa grupom lica pomažući ih u neprijateljskoj delatnosti na način bliže opisan u izreci presude.

Optuženi je u prethodnom postupku na određen način priznao izvršenje dela odnosno određene relevantne činjenice.

Tako je optuženi Mladenović pored ostalog naveo: “Moja aktivnost od koje se sada ograđujem počinje negde krajem 1981. i traje negde do druge po-

lovine 1982... Vrlo brzo sam shvatio da me je taj književni eksperiment daleko odveo. Ovi tekstovi koje sam napisao i objavio u "Savremeniku" su ustvari moj neuspeo izlet u politiku... Žalim što sam ih napisao."

Optuženi je takođe naveo: "Kada sam raskrstio sa neuspehim političkim eksperimentima... Da sam sa ovim knjigama uhvaćen pre dve godine i da se pre dve godine dešava ovo što se sada dešava, ja bih smatrao da treba da budem kažnjen. Međutim, ja sam sebe kritički ispitao, izdržao sam borbu sa samim sobom i smatram da sam pobedio, te da bi sada svako vođenje krivičnog postupka protiv mene imalo po mene negativne posledice, jer sam ja sebe prevaspitao... Žalim što sam Vladisavljeviću dao spisak imena naših ljudi, svojih prijatelja sa adresama, kojima je Vladisavljević hteo da uputi knjigu "Od monarhije na Republiku".

Isto tako, optuženi je u svojoj odbrani u prethodnom postupku naveo i sledeće:

"Kada sam upoznao Vladisavljevića, ja sam znao da je emigrant, a kasnije sam saznao da je bio član emigrantske grupa "Nove demokratske alternative" koja ima sedište u Londonu, a jedan deo u Parizu. Sem sa Vladisavljevićem nisam kontaktirao ni sa jednim licem iz "Nove demokratske alternative". Od njega sam čuo da ta grupa postoji. Međutim, ja se imena ne sećam. Znao sam da je on bio u sukobu sa njima, jer oni navodno nisu bili republikanci."

Na glavnom pretresu optuženi, međutim, menja svoju odbranu, koja je u osnovi značila priznanje, pa kaže:

Sve ono što sam rekao u vezi sa neuspehim izletom u politiku, u vezi sa neuspehim političkim eksperimentima, sve je to trebalo da stoji pod znacima navoda, onda bi se dobio drugi smisao."

U odnosu na Vladisavljevića i grupu NDA na glavnom pretresu kaže: "Ja nisam znao da Vladisavljević pripada emigrantskoj grupi NDA i kasnije sam samo naćuo da postoji neka grupa sa tim nazivom."

Isto tako, u prethodnom postupku optuženi ne spori da je vršio korekturu u listu "Savremenik", a na glavnom pretresu se brani ističući da je samo nekoliko tekstova opismenio, a ti tekstovi su navodno bili religioznog i apolitičkog karaktera.

Dalje govoreći o svojim tekstovima koje je objavio u listu "Savremenik", optuženi se na glavnom pretresu brani tako što navodi da pseudonim ustvari oznaćava želju pisca da se distancira od sadržaja teksta, a za same tekstove kaže da su pisani postupkom takozvane dvostruke pripovedaćke distance, kojim pisac insistira na razdvajanju subjekta pripovedanja od svog vlastitog subjekta, pa istiće da izraženi stavovi u njegovim tekstovima nisu njegovi stavovi već da su to stavovi izvesnih zamišljenih lićnosti iz budućeg romana koji bi on napisao.

Sud je cenio ovakvu odbranu optuženog, datu na glavnom pretresu pa je našao da je ona neosnovana, te da ove "književno-naućne" finese na koje ukazuje optuženi ustvari predstavljaju pokušaj da se stvari zamagle, te da se izbegne ili eventualno ublaži krivićna odgovornost.

Isto tako su neosnovani navodi iz odbrane optuženog u vezi sa odnosima koje je on imao sa Vladisavljevićem i Vraćarevićem i sa odnosima koji su bili između Vraćarevića i Vladisavljevića.

Naime, kada je reć o njegovom kontaktu sa Vladisavljevićem, optuženi se brani navodeći:

“Ja sam sa njim samo bio u radnom odnosu, po ugovoru o radu, ja sam njemu rekao da me nikakva druga aktivnost ne zanima i da se ograđujem od svih eventualnih aktivnosti van delokruga mog rada po ugovoru o radu. Mene njegove politike ideje nisu interesovale.”

Međutim, iz zapisa optuženog u njegovom dnevniku vidi se da je, kako sam piše, Vladislavljević njemu bio jedini ozbiljni politički saradnik (sveska dnevnika “Pletenije sloves”, list br. 125), da je kod njega vodio neprekidne političke razgovore (sveska dnevnika “Pariz – Beograd 1981–1982, list br. 60), da se u svom zapisu obraća Vladislavljeviću i kaže: “G. Vladislavljeviću, ja radim kod vas ne kao najamnik, ni kao podanik, nego kao vaš saradnik, hoćemo li isto Vi i ja?” (sveska “Pletenije sloves, 1982, list 35 – druga strana).

Kad je reč o njegovom odnosu sa Vračarevićem optuženi ističe:

“Ja sam se u to vreme interesovao za religiju, pa sam se zato upoznao sa Vračarevićem i njegovom suprugom, pa kako je opadao moj interes za religiju tako je slabila i moja veza sa njima. Ja nisam vršio korekturu njegovog lista “Savremenik” već sam na njegovu molbu samo opismenio nekoliko religioznih tekstova apolitičkog karaktera. Mene njegove političke ideje nisu interesovale”.

Međutim, u svom dnevniku u svojim zapisima opt. Mladenović piše: “Uredničke poslove u “Savremeniku” tokom nedelje sam zapostavio” (sveska “Pletenije sloves” – 1982, list 29 – strana 2). “Subotom odlazim kod g. Vračarevića gde se dajemo na uređivanje “Savremenika” (sveska “Pariz-Beograd 1981–1982”, list 69)”, “tako sam i sada bio spreman da sretnem g. Vračarevića, preko kojeg mi se otvaraju vrata istinske, političke scene” (sveska “Pariz-Beograd 1981–1982”, list 35), “nastojah da g. Vračareviću objasnim da mi ne seku oni ovde krila na ovom poslu, jer dosta su mi ih kod Tita sekli” (sveska “Pletenije sloves” – 1982, list br. 44 – 2. strana), “G. Vračareviću”, hoćemo li da se Vi i ja profesionalno odnosimo spram našeg zajedničkog cilja?” (ista sveska dnevnika, list 35 – 2 strana).

Što se tiče odnosa između Vladislavljevića i Vračarevića, optuženi Mladenović je u svojoj odbrani na glavnom pretresu naveo sledeće:

“Da li je Vladislavljević imao neke veze sa Vračarevićem ja to ne znam, meni to nije poznato. Moguće je da su oni imali neke pismene kontakte, ali se oni nikada nisu sreli”.

Međutim, u svom dnevniku optuženi, pored ostalog, navodi:

“Šta li se to desilo između Vladislavljevića i Vračarevića ... pretpostavka o nesuglasici između Vladislavljevića i Vračarevića bila je potpuno neumesna ... IBM mašina, dika Vladislavljevića, zatvara se za uredništvo “Savremenika” bar za jedan mesec ... Mladenović titra između dve jake vatre naše političke emigracije ublažavajući pomirljivom vodom njihovo prerastanje u požar ...” (sveska “Pletenije slovest” 1982, list 33 i 36).

Ovde treba dodati i činjenicu da je Vladislavljević objavljivao svoje članke kod Vračarevića u njegovom listu “Savremenik”, a što se vidi i iz naslovne strane lista “Savremenik” br. 14, a tekstovi Vračarevićevog “Savremenika” kucani su kod Vladislavljevića na njegovoj IBM mašini.

Dakle, iz svega ovoga proizilazi nesumnjivi zaključak da je optuženi Mladenović bio tesno povezan sa Vladislavljevićem i Vračarevićem, a preko njih i sa pokretom NDA, te da su i Vladislavljević i Vračarević bili u međusobnoj vezi.

Ova veza optuženog sa Vladislavljevićem i Vračarevićem odnosno sa grupom-pokretom NDA bila je u nameri obavljanja neprijateljske delatnosti, na šta pored ostalog ukazuju sledeće činjenice:

Kod Vračarevića objavljuje svoje tekstove sa neprijateljskom sadržinom, u listu "Savremenik", za koji je znao da je antijugoslovenski opredeljen i da se u njemu objavljuju tekstovi neprijateljske sadržine.

Kod Vračarevića, takođe, vrši korekturu i uređivanje tog lista.

Za Vladislavljevića kuca i rediguje tekst za knjigu sa neprijateljskom sadržinom "Od monarhije na Republiku" i daje Vladislavljeviću spisak i adrese naših ljudi radi upućivanja knjige u Jugoslaviju.

Opt. Mladenović je stupio u vezu sa grupom "NDA", sa tim pokretom, te su neosnovani navodi iz njegove odbrane "da se ne može reći da se povezao sa grupom "NDA" na osnovu njegovog kontakta sa njenim jednim ili dva člana".

Naime, optuženi je u prethodnom postupku priznao da je znao da Vladislavljević pripada "NDA", da je to saznao kada ga je upoznao i da je od njega čuo da ta grupa postoji, ali da on nije kontaktirao ni sa jednim licem iz "NDA", sem sa Vladislavljevićem.

... Ova pripadnost Vladislavljevića grupi-pokretu "NDA" vidljiva je, isto tako, i iz njegove knjige "Od monarhije na Republiku", pa budući da je opt. Mladenović kucao i redigovao tekstove za tu knjigu, proizilazi da je on očigledno znao za pripadnost Vladislavljevića toj grupi-pokretu "NDA".

Naime, u poglavlju te knjige "Prepiska sa dr. Pešeljom" (str. 72 do 82) Vladislavljević govori o tome da je 4.5.1980. god. bio na sastanku zagovornika "NDA" u Londonu, da je po završetku tog sastanka objavljeno zajedničko saopštenje – kominike, te da je svim podpisnicima tog kominikea uputio fotokopije svog pisma o njegovim predlozima, stavovima koji se odnose na razna pitanja u vezi sa "budućom jugoslovenskom državnom zajednicom".

Dalje, Vladislavljević govori o tome da je dobio više odgovora na njegova pisma, a među tim odgovorima je i pismo dr. Branka Pešelja, viđenog člana KSS, koji je bio inicijator sastanka u Londonu i predsednik na tom sastanku (iz Nacrta za demokratsku alternativu vidi se da je dr. Pešelj prvi podpisnik tog nacrta).

Sadržina tog pisma, kao i svoj odgovor na to pismo Vladislavljević je uputio svim učesnicima Londonskog sastanka, o čemu je obavestio i dr. Pešelja, koji je to prećutno odobrio.

U prepisci između Vladislavljevića i dr. Pešelja tretiraju se, kako se to u knjizi navodi, "Nacionalni i politički problemi, a koji će se pored sijaset drugih pojaviti pri smeni komunističkog režima demokratskim poretkom".

Naime Vladislavljević i dr. Pešelj su u toj prepisci, pored ostalog, polazeći od principa za demokratsku alternativu, koji su utvrđeni u Sanstedu 1963, izneli svoje stavove u pogledu organizacije buduće jugoslovenske državne zajednice (pitanje glavnog grada, vojske, vlade, finansija i drugo).

Najzad, iz ove prepiske vidi se da je Vladislavljević posebno naglasio da je "mnogo važnije od svih pitanja problem prelaska od totalitarnog komunističkog režima na demokratski poredak... i da je važno sagledati svetsku situaciju u vremenu kada bude došlo do prelaska komunističke na demokratsku Jugoslaviju.

Optuženi je znao i za Vračarevića da je zagovornik NDA, a to je očigledno, pre svega i po tome, što su Vračarević i Vladislavljević bili povezani, što je znao

da Vladislavljević objavljuje svoje članke kod Vračarevića u njegovom listu “Savremenik”, a Vračarević opet kuca – priprema tekstove za svoj list “Savremenik” kod Vladislavljevića na njegovoj IBM mašini, što se vidi iz dnevnika optuženog.

Optuženi je kod sebe imao nacrt za Demokratsku alternativu iz čega proizilazi zaključak da je znao i program tog pokreta-grupe, a i sama knjiga “Od Monarhije na Republiku”, s obzirom na svoju sadržinu, predstavlja jedan doprinos ideji i pokretu za demokratsku alternativu, a tekstove za tu knjigu je kucao i redigovao kao što je napred navedeno, opt. Mladenović.

Prema tome, kod optuženog je postojala svest da grupa NDA postoji, da su Vladislavljević i Vračarević pripadali toj grupi-pokretu, da u listu “Savremenik” objavljuju svoje tekstove pripadnici te grupe, znao je za karakter tog lista, tj. njegovo opredeljenje, pa samim tim kod njega je postojala i svest da je tesno saradujući sa Vladislavljevićem i Vračarevićem, na navedeni način, i objavljujući svoje tekstove sa neprijateljskom sadržinom u “Savremeniku” on praktično stupio u vezu sa grupom-pokretom NDA kome su pripadali Vladislavljević i Vračarević, i ne samo da je kod optuženog postojala svest da je stupio u vezu sa tom grupom, već je kod njega postojala i svest da on deluje u tom pokretu, pomažući njegovim članovima Vladislavljeviću i Vračareviću i objavljujući svoje tekstove u “Savremeniku”, mada za postojanje dela i kriv. odgovornosti ovo pomaganje optuženog ovim licima nije ni potrebno, već je dovoljno samo da je stupio u vezu sa grupom lica u nameri obavljanja neprijateljske delatnosti.

S obzirom na prednje, proizilazi da je optuženi delo izvršio sa umišljajem, tj. pri svesti da stupa u vezu sa grupom u nameri obavljanja neprijateljske delatnosti i da svojim radnjama o kojima je reč, pomaže vršenju neprijateljske delatnosti tj. delatnosti koja je upravljena na ugrožavanje osnova socijalističkog samoupravnog društvenog uređenja SFRJ, odnosno na ugrožavanje društvenog poretka u zemlji. Optuženi je očigledno bio svestan da njegovim delovanjem može doći do ovog ugrožavanja i on je to očigledno želeo.

Sud smatra da grupa lica koja je potpisala Nart za demokratsku alternativu (list 45 koji se pominju u Nacrtu) kao i sva lica koja se svojom aktivnošću zalažu za ideje i ciljeve programa te grupe (Demokratska alternativa), koji su aktivni zagovornici tog programa i pokreta (jer pripadnici te grupe, kao što je već navedeno sami svoju aktivnost nazivaju tim pokretom, pa imaju i pomenute publikacije tog pokreta) kao što su u konkretnom slučaju Vladislavljević i Vračarević, predstavljaju grupu lica u smislu predmetnog krivičnog dela učestvovanja u neprijateljskoj delatnosti iz čl. 131 KZ SFRJ, sa kojoj grupom je optuženi stupio u vezu, jer za postojanje grupe odnosno za stupanje u vezu sa grupom, u smislu predmetnog dela, ne traži se poseban oblik organizovanosti, nije potrebno da član grupe zna za sve ostale članove grupe, nikakvo posebno zajedničko dogovaranje i sporazumevanje nije potrebno. Dovoljna je svest o tome da grupa postoji i da se u njoj deluje odnosno da postoji spremnost da se u njoj deluje, a ovakva svest kod optuženog Mladenovića, kao što je navedeno, očigledno je postojala.

Kao što je već istaknuto ovo stupanje u vezu sa grupom lica od strane Mladenovića bilo je u nameri obavljanja neprijateljske delatnosti.

Na ovakav zaključak, pored činjenice da je on kod Vračarevića obavljao poslove korekture tekstova i uređivačke poslove za list “Savremenik”, za koji je znao da je antijugoslovenski opredeljen, te činjenice da je kod Vladislavljevića

kucao i redigovao tekstove knjige neprijateljske sadržine “Od monarhije na Republiku”, a nakon toga dao i adrese naših ljudi za upućivanje knjige u Jugoslaviju, upućuju i napred citirani zapisi iz dnevnika optuženog, a, takođe i sadržina članaka predmetnih tekstova, koje je objavio opt. Mladenović u listu “Savremeni”, a u kojima on zlonamerno i neistinito prikazuje, pored ostalog, događaje iz prošlosti našeg naroda, kao i sadašnje društvene prilike i događaje u zemlji, položaj i ulogu Saveza komunista Jugoslavije u društvu, položaj crkve, odnos društvenih faktora prema religiji, crkvi i njenim predstavnicima, stanje građanskih sloboda i drugo.

Tako naprimer optuženi u predmetnim tekstovima govori o nekom “obračunavanju sa religijom odnosno crkvom i njenim predstavnicima, iako je opšte poznat ustavno-pravni položaj vere i verskih zajednica u SFRJ, a naime, da je ispovedanje vere slobodno i da su verske zajednice odvojene od države te da su slobodne u obavljanju verskih poslova i verskih obreda, a da je protivustavna zloupotreba vere i verskih delatnosti u političke svrhe.

Optuženi u inkriminiranim tekstovima, isto tako neistinito i zlonamerno piše o tome da Draža Mihailović navodno nije izdajnik, već da je izdan, iako je opšte poznata činjenica saradnje Draže Mihailovića sa okupatorom i izdaja naroda Jugoslavije u periodu 1941. do 1945. godine.

Za Savez komunista Jugoslavije u predmetnim tekstovima navodi da je “Komunistička partija držala je 40 godina diktatorsku vlast u svojim rukama, stvorivši jedno nenormalno stanje zasnovano na strahovladi”, iako je opšte poznat ustavno-pravni položaj i društvena uloga SK u SFRJ, a naime, da je to organizovana vodeća idejna i politička snaga radničke klase i svih radnih ljudi u izgrađivanju socijalizma i u ostvarenju solidarnosti radnih ljudi i bratstva i jedinstva naroda i narodnosti Jugoslavije.

Najzad, u prilog zaključka suda da se radi o nameri obavljanja neprijateljske delatnosti ide i već navedena činjenica da je optuženi u prethodnom postupku na određen način priznao izvršenje dela navodeći da njegovi tekstovi o kojima je reč, predstavljaju ustvari njegov neuspeli izlet u politiku i da žali što ih je napisao i objavio.

Dakle, u konkretnom slučaju radi se o političkoj aktivnosti, o političkim motivima, a ne o nekom književnom delovanju u umetničkom smislu, pa je neosnovano i neumesno pozivanje optuženog na slobodu umetničkog stvaranja, jer se ovde ne radi o radnjama vezanim za umetničko stvaranje, a kada je reč o tome treba napomenuti i to da se niko i ne može koristiti bilo kakvim slobodama, pa ni umetničkim slobodama odnosno slobodama umetničkog stvaranja radi ugrožavanja odnosno narušavanja postojećeg društveno-političkog uređenja.

Sud je cenio isticanje odbrane da lični dnevnik optuženog ne može predstavljati dokaz u predmetnoj stvari, ali je sud našao da je ovakvo isticanje neosnovano, pa je s toga, odbio predlog odbrane da se, u smislu čl. 83 ZKP dnevnik izdvoji iz spisa.

Naime, lični dnevnik optuženog, prema stanovištu odbrane, predstavlja svedočenje optuženog o određenim činjenicama, pa budući da prema principima našeg krivičnog postupka optuženi ne može u isto vreme odnosno u svojoj krivičnoj stvari biti svedok, te se ova situacija, prema shvatanju odbrane, ima upo-

dobiti odredbi čl. 83 tač. 1 ZKP, prema kojoj se ima izdvojiti iz spisa zapisnik o saslušanju svedoka na koja se ne može zasnovati sudska odluka.

Međutim, u konkretnoj stvari lični dnevnik kao “svedočenje optuženog” ne može se upodobiti odredbi čl. 83 tač. 1 ZKP, budući da je očigledno da se ne radi o slučajevima koji su kao izuzetak, izričito i pod određenim uslovima, predviđeni u čl. 83 tač. 1 ZKP u vezi čl. 228 ZKP tj. kada se po službenoj dužnosti ili na predlog stranke ima doneti rešenje o izdvajanju iz spisa zapisnika o iskazima svedoka na kojima se ne može zasnovati sudska odluka.

S obzirom na prednje, budući da se radi o krivičnom delu iz čl. 131 KZ SFRJ sa velikom društvenom opasnošću čiji je zaštitni objekat društveni poredak odnosno društveno-političko uređenje i bezbednost zemlje, sud je prihvatio predlog optuženog da se izvodi iz dnevnika, odnosno dnevnik optuženog, izvode kao dokaz u predmetnoj stvari. Stoji činjenica da se radi o ličnom intimnom dnevniku optuženog, ali isto tako treba imati u vidu da je po zakonu dužnost suda da u krivičnom postupku putem izvođenja i ocene svih dokaza utvrdi relevantno činjenično stanje, odlučne činjenice, utvrdi materijalnu istinu i da donese pravilnu i zakonitu presudu, a utvrđivanje postojanja ili nepostojanja određenih činjenica po zakonu nije ograničeno nikakvim posebnim dokaznim pravilima, te dokazano sredstvo ili izvor dokaza u krivičnom pravu može biti sve što putem žive ili pisane reči ili posredstvom stvari može pružiti dokaz o spornim činjenicama.

Iz iznetih razloga sud je odbio i predlog odbrane da se iz spisa izdvoji izveštaj Republičkog SUP-a SRS o kome je reč, jer se u tom izveštaju radi o podacima koje RSUP – Uprava za državnu bezbednost – u svojoj službenoj evidenciji do kojih je RSUP došao nezavisno od predmetnog krivičnog postupka preko svojih organa, u vršenju njihove službene dužnosti iz delokruga njihovog rada, a koje je podatke RSUP dostavio sudu na njegovo traženje.

Sud je odbio i predlog odbrane da se u dopunu dokaznog postupka saslušaju svedoci Dragiša Vitošević, Dragoslav Andrić i Mira Alečković, budući da je činjenično stanje, relevantno za presuđenje, sud utvrdio na osnovu navedenih dokaza, te bi, po oceni suda, prihvatanje ovog predloga vodilo nepotrebnom odugovlačenju predmetnog postupka, a ovo tim pre kad se ima u vidu i to da su ovi svedoci predloženi na okolnost kakve je kontakte i sa kojim licima optuženi imao u Parizu.

Sud je cenio navod iz odbrane optuženog da je on radio kod Vladislavljevića na administrativnim poslovima u njegovoj fabrici po ugovoru o radu od 15.01.1982. do 15.02.1983, te da je tako obezbeđivao svoju egzistenciju u Parizu, ali je sud našao da je, s obzirom na napred utvrđeno činjenično stanje u konkretnom slučaju postojanje ovog radnog odnosa pravno irelevantna činjenica i bez uticaja na odluku suda.

Sud je cenio i ostale predloge i izvedene dokaze kao i navode stranaka, ali je našao da nisu od bitnog značaja za odluku suda, budući da je sud, činjenično stanje relevantno za presuđenje, utvrdio na osnovu napred navedenih dokaza, pa ih stoga posebno i ne obrazlaže.

S obzirom na rezultate glavnog pretresa, sud je činjenični opis iz optužbe u određenoj meri izmenio i dopunio.

Međutim, sud smatra da i pored toga postoji identitet presude i optužbe u pogledu dela sadržanog u presudi i dela obuhvaćenog optužbom. Ovo zbog to-

ga što se radi o istom događaju, što se u suštini radi o delu koje je predmet optužbe, samo što se zbog modifikacije pojavljuje u nešto izmenjenom vidu, a taj modifikovani činjenični opis ostao je u granicama iste pravne kvalifikacije koja odgovara činjeničnom opisu iz optužbe.

Naime, pored ostalog, reč je o periodu izvršavanja dela, jer je utvrđeno da se radi o periodu od 1971. do početka 1983, a na to ukazuju, pored ostalog, i zapisi iz dnevnika optuženog, tj. da je krajem 1982. optuženi raskinuo sa Vladislavljevićem i do početka 1983. pa na dalje više nema nikakvih tragova u dnevniku optuženog o njegovim odnosima sa Vladislavljevićem i Vračarevićem, pa stoga nema ni razloga da se ne prihvate navodi iz njegove odbrane da je krajem 1982. on prekinuo njegove veze sa licima o kojima je reč. U prilog ovakvog shvatanja suda idu i navodi njegove odbrane iz prethodnog postupka, tj. da on smatra da ne bi trebalo da bude kažnjen da je uhvaćen dve godine ranije. S druge strane činjenica što je kod njega pronađena literatura, knjige i časopisi sa neprijateljskom sadržinom, ne znači istovremeno da je u vreme kada je kod njega pronađena (4. i 5. oktobra 1984.) optuženi i dalje bio u vezi sa navedenim licima, odnosno sa grupom lica.

Isto tako, reč je o radnjama uređivanja lista "Savremenik" od strane optuženog, a što se vidi iz zapisa dnevnika optuženog, dok je prema opisu iz optužbe, optuženi radio samo na poslovima korekture.

Takođe, uz izraz "grupe lica" dodati su izrazi "program" i "pokret", o čemu je već napred bilo reči. Najzad, izostavljeni su navodi iz optužbe u vezi sa kontaktima sa drugim licima budući da je po nalaženju suda predmetno delo ostvareno samo radnjama bliže navedenim u izreci presude.

Prilikom odlučivanja o kazni sud je imao u vidu sve okolnosti konkretnog slučaja u smislu čl. 41 KZ SFRJ, pa je od olakšavajućih okolnosti kod optuženog našao njegov raniji život, jer nema dokaza da je osuđivan, njegovo korektno držanje pred sudom, njegove porodične prilike, jer je oženjen, očekuje uskoro rođenje deteta, jer mu je supruga u šestom mesecu trudnoće, iz ranijeg braka ima jedno maloletno dete, dok posebnih otežavajućih okolnosti nije bilo, pa mu je sud s obzirom na društvenu opasnost dela i stepen njegove krivične odgovornosti izrekao kaznu zatvora u navedenom trajanju, nalazeći da će se ovako izrečenom kaznom u svemu postići svrha kažnjavanja, a u koju kaznu mu se uračunava i vreme provedeno u pritvoru u smislu čl. 50 KZ SFRJ.

Odluku o troškovima krivičnog postupka sud je doneo na osnovu čl. 94 i 98n ZKP, koji troškovi se odnose na troškove prevoza svedoka Petrović Milana od Niša do Beograda i obratno, a na osnovu istih propisa sud je optuženog obavezao na plaćanje paušalnog iznosa s obzirom na dužinu i složenost predmetnog krivičnog postupka.

Na osnovu svega napred izloženog, sud je odlučio kao u izreci presude.

Zapisničar,
Milka Gačić

Predsednik veća – sudija,
Dušan Radošević

PRAVNA POUKA

Protiv ove presude nezadovoljna strana ima pravo žalbe u roku od 15 dana od prijema iste Vrhovnom sudu Srbije, a preko ovog suda, s tim da optuženom rok za žalbu teče od dana prijema presude njegovog branioca.

2.3. PRESUDA VRHOVNOG SUDA

Kž. I. 637/85

U IME NARODA

Vrhovni sud Srbije u Beogradu u veću sastavljenom od sudija: Vlastimira Nikolića, kao predsednika veća, mr. Slavka Mucića, Branislava Blagojevića, Mihajla Miličevića i Dušana Stamenkovića, kao članova veća i stručnog saradnika Verice Cvetković kao zapisničara, u krivičnom predmetu optuženog Mladenović Milana zbog krivičnog dela iz člana 131. KZJ, rešavajući o žalbama okružnog javnog tužioca u Beogradu, branioca optuženog i optuženog Mladenović Milana, izjavljenim protiv presude Okružnog suda u Beogradu K. broj 645/84 od 4. februara 1985. godine, posle sednice veća održane u smislu člana 371. ZKP dana 5. septembra 1985. godine, u prisustvu zamenika javnog tužioca Srbije Ranka Tomović a i branioca optuženog Mladenovića, advokata Venijamina Pejovića, doneo je

PRESUDU

PREINAČUJE se presuda okružnog suda u Beogradu K. broj 645/84 od 4. februara 1985. godine, samo u pogledu odluke o kazni, tako što Vrhovni sud optuženog Mladenović Milana za krivično delo, učestvovanja u neprijateljskoj delatnosti iz člana 131. KZJ, za koje je prvostepenom presudom oglašen krivim OSUĐUJE na kaznu zatvora u trajanju od 1-jedne godine i 2-dva meseca, u koju mu se uračunava vreme provedeno u pritvoru od 6. oktobra 1984. godine.

Obrazloženje

Pobijanom presudom optuženi Mladenović Milan oglašen je krivim zbog krivičnog dela učestvovanja u neprijateljskoj delatnosti iz člana 131. KZJ, i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i šest meseci, u koju mu se uračunava vreme provedeno u pritvoru od 6. oktobra 1984. godine. Optuženi je obavezan da naknadi troškove krivičnog postupka od 1.600 dinara i da plati paušal od 4.000 dinara, sve u roku od 15 dana po pravosnažnosti presude.

Protiv ove presude izjavili su žalbe:

– okružni javni tužilac u Beogradu zbog odluke o kazni sa predlogom da Vrhovni sud presudu preinači izricanjem optuženom kazne zatvora u dužem trajanju,

– branilac optuženog, zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, povrede krivičnog zakona i odluke o kazni, s predlogom da presudu Vrhovni sud ukine ili preinači izricanjem optuženom blaže kazne,

– optuženi je najavio žalbu, zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, sa predlogom da Vrhovni sud presudu ukine ili je preinači oslobađanjem od optužbe.

Branilac optuženog i optuženi lično, podneli su odgovore na žalbu okružnog javnog tužioca u Beogradu i predložili da se ova žalba odbije kao neosnovana.

Branilac optuženog i optuženi zahtevali su da o sednici veća drugostepenog suda budu obavešteni.

Pošto je postupio u smislu čl. 371. ZKP i razmotrio sve spise predmeta, zajedno sa pobijanom presudom, Vrhovni sud je po saslušanju zamenika javnog tužioca Srbije koji je podržao žalbu okružnog javnog tužioca i predložio odbijanje žalbi branioca optuženog i optuženog i branioca koji je u svemu ostao pri predlozima i navodima iz žalbe, našao:

Pobijana presuda ne sadrži bitne povrede odredaba krivičnog postupka, niti povrede krivičnog zakona na koje sud u smislu člana 376, ZKP pazi po službenoj dužnosti.

Žalba branioca, kao bitnu povredu Zakona o krivičnom postupku, navodi povredu propisa iz člana 346. stav.1. ZKP-a, sa tvrdnjom da je sud prekoračio optužbu i time učinio bitnu povredu iz člana 364. stav 1. tačka 9. ZKP-a.

Po oceni ovog Suda, navedene povrede ZKP-a, ne stoje. Prvostepeni sud je modifikovao činjenični opis dela ostavši u granicama iste pravne kvalifikacije. Naime, razlika između optuženja i izreke, i po stavu ovog Suda, su takve da ne menjaju suštinu dela iz optužbe. Osim toga, ovom izmenom je prvostepeni sud pored ostalog i suzio vreme inkriminisanog delovanja optuženog u odnosu na vreme iz optužnice, što je očigledno u prilog optuženog.

Žalbom branioca, navodi se da nije data ocena svih izvedenih dokaza, pa da tako nisu cenjeni iskazi svedoka Radmile Savić, Petra Simića, Milana Petrović a i Đorđa Kadijevića, koji su saslušani ili su njihovi iskazi pročitani na glavnom pretresu. Sledstveno tome, da je time prvostepeni sud učinio bitnu povredu iz člana 364. stav 1. tačka 11. ZKP-a, jer nije dao razloge o odlučnim činjenicama. Međutim, ovi navodi žalbe ne stoje, jer je prvostepeni sud na strani 19. presude dao razloge, koji se očigledno odnose i na iskaze ovih svedoka, koji osim toga i nemaju saznanja o inkriminisanom delovanju optuženog.

Osim navedenih povreda ZKP-a, žalba branioca, smatra da dnevnicu optuženog koji su na glavnom pretresu izvedeni kao dokaz, to ne mogu biti; iz pravnih razloga kao i iz razloga morala. Ovi žalbeni navodi, po oceni ovog suda ne stoje. U pogledu pravnih razloga, zbog toga što propisi ZKP-a a posebno odredba člana 83., na koju se žalba poziva, ne daju osnova za zaključak da se dnevnicu optuženog ne bi mogli koristiti kao dokaz. U pogledu moralnih razloga, koji se u žalbi navode, zbog toga što se niko, kako to pravilno zaključuje prvostepeni sud, ne može koristiti bilo kakvim slobodama pa ni slobodama umetničkog stvaranja radi ugrožavanja odnosno narušavanja društveno političkog uređenja.

Pobijajući presudu, zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, žalba branioca dovodi u pitanje činjenična utvrđenja prvostepenog suda, pa tako:

Žalba ističe da samo posedovanje “nacrtu za demokratsku alternativu” koji je prilikom pretresa oduzet od optuženog, ne znači i prihvatanje istog. Međutim, ovde se očigledno ne radi samo o posedovanju, budući da je optuženi kako to prvostepeni sud pravilno utvrđuje, delovao na način, kako je to opisano u izreci presude, kojim je stupio u vezu sa grupom lica u nameri vršenja neprijateljske delatnosti protiv svoje zemlje.

Tvrdnjama, iz žalbe branioca, da se časopis “Savremenik” bavio i kulturnim pitanjima, ne dovodi se u pitanje karakter ovog časopisa kao glasila neprijateljske emigracije, s obzirom na tekstove koji su politički obojeni i neprijateljski prema SFRJ.

Žalbom branioca, dovodi se u pitanje karakter odnosa, kako ih prvostepeni sud utvrđuje, između optuženog s jedne strane sa Vladislavljevićem i Vračarevićem s druge strane. Navodi se da je optuženi za Vladislavljevića vršio samo tehničke poslove a za Vračarevića da je vršio samo “opismenjavanje” tekstova religiozne i kulturne sadržine u časopisu “Savremenik”, te da se obavljanje tih poslova ne može uzeti kao neprijateljski čin. Ovi navodi žalbe, predstavljaju ponavljanje odbrane sa glavnog pretresa. Ocenu ovih navoda odbrane, koju je dao prvostepeni sud, prihvata kao jasnu i uverljivu i ovaj Sud. Sve ovo, imajući u vidu objašnjenja koja je o tome, u prethodnom postupku dao sam optuženi, kao i fragmente dnevnika koji na upečatljiv način govore o saradnji optuženog, političke prirode, sa Vladislavljevićem i Vračarevićem.

Žalbom branioca, navodi se da je prvostepeni sud citirao delove iz dnevnika optuženog na taj način, što je fragmente istrkao iz konteksta, dajući im smisao koji oni očigledno nemaju. Međutim, po oceni Vrhovnog suda, dnevnicu, bar u fragmentima koji se na to odnose, predstavljaju tadašnje političko stanovište, sa koga je u to vreme delovao optuženi. O tome najbolje govori, skoro potpuna podudarnost između izvesnih delova dnevnika i članaka optuženog objavljenih u “Savremeniku”.

Žalbom branioca, tvrdi se da je prvostepeni sud pojam grupe u krivično-pravnom smislu tretirao veoma široko, te da se ne može govoriti o grupi lica u smislu člana 131. KZJ. Razloge, koje je u vezi sa ovim, dao prvostepeni sud, govoreći o aktivnostima lica sa kojima je optuženi stupio u vezu i pomagao njihov rad i o tome da se za pojam grupe ne trazi neki poseban oblik organizovanosti, niti da član grupe zna sve ostale članove grupe, prihvata kao osnovane i uverljive i ovaj Sud.

Najzad, kada je reč o pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju, žalba branioca ističe, da inkriminirani tekstovi, koji su objavljeni pod raznim pseudonimima za koje optuženi ne poriče autorstvo, ne predstavljaju stanovište pisca, zbog toga što je notorno i u teoriji književnosti poznato da pisanje pod pseudonimom predstavlja distanciranje pisca od objavljenog teksta. Ovi navodi žalbe, predstavljaju ponavljanje odbrane optuženog sa glavnog pretresa, koje je u dovoljnoj meri cenio prvostepeni sud a koju ocenu kao pravilnu prihvata i ovaj sud. Neupuštajući se u literarna objašnjenja o značenju pseudonima u teoriji književnosti jer bi to bilo van kompetencije suda, ovaj sud nalazi da je o pisanju pod pseudonimom tekstova iz časopisa “Savremenik”, pravo značenje pseudonima, dao sam optuženi kada je u tekstu “Sledeći rat Draže Mihailović a ili Solunci ponovo među Srbima” objavljenom u “Savremeniku”, pod pseudonimom Slobodan Vučić, između ostalog naveo: “Od polovine marta ponovo sam u Beogradu, ovog puta sa osećajem da sam došao u prošlost, od koje sam se već bio oprostio. Živeću tu! Oni će me sada godinama gledati i nikome neće pasti napamet da taj mirni građanin umnožava svoje postojanje kroz pseudonime u emigrantskim listovima”.

Pobijajući presudu zbog povrede krivičnog zakona žalba branioca navodi da je povređen krivični zakon time što je optuženi oglašen krivim zbog krivičnog dela učestvovanja u neprijateljskoj delatnosti iz člana 131. KZJ. Ni ova povreda, po oceni ovog suda ne stoji, budući da je prvostepeni sud na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje, pravilno primenio krivični zakon, kvalifikujući rad-

nje optuženog kao radnje krivičnog dela iz člana 131. KZJ. Ovo zbog toga što je optuženi u nameri obavljanja neprijateljske delatnosti protiv svoje zemlje, stupio u vezu sa grupom lica pomažući im u toj delatnosti.

Ispitujući pravilnost pobijane presude u pogledu odluke o kazni, ovaj Sud nalazi da je prvostepeni sud pravilno uzeo kao olakšavajuće okolnosti, raniji život, budući da je optuženi neosudivan, njegovo konkretno držanje pred sudom, porodične prilike jer je oženjen a supruga mu je gravidna, dok iz ranijeg braka ima jedno maloletno dete. Pravilnom ocenom iznetih olakšavajućih okolnosti, uz činjenicu koju sa sigurnošću utvrđuje prvostepeni sud, da je optuženi sam, još početkom 1983. godine prestao sa ovim aktivnošću i prekinuo kontakte sa grupom (što je dovelo do suženja vremena izvršenja dela u izreci u odnosu na optužene) Vrhovni sud nalazi da će se svrha kažnjavanja predviđena članom 33. KZJ, ostvariti, kaznom zatvora kao u izreci ove presude, te da je ovako preinačena kazna adekvatna izvršenom delu i optuženom kao učinio.

Imajući u vidu iznete razloge, koji se odnose na kaznu, ovaj Sud nalazi da je žalba okružnog javnog tužioca u pogledu odluke o kazni a kojom se predlaže izricanje kazne zatvora u dužem trajanju, neosnovana.

Sa iznetih razloga a na osnovu člana 387. KZP Vrhovni sud je odlučio kao u izreci ove presude.

Zapisničar,
Verica Cvetković, s.r.

Predsednik veća – sudija,
Vlastimir Nikolić, s.r.

Za tačnost opravaka
Šef pisarnice
Branka Milanović, s.r.

2.4. ZAHTEV ZA REHABILITACIJU MILANA MLADENOVIĆA

OKRUŽNOM SUDU U BEOGRADU

11000 Beograd
Savska ulica br. 17-a

ZAHTEV ZA REHABILITACIJU
književnika i profesora filosofije
dr Milana Mladenovića iz Beograda

1. Presudom Okružnog suda u Beogradu K. br. 645/84 od 04.02.1985. godine, podnosilac zahteva za rehabilitaciju, oglašen je krivim za krivično delo učestvovanja u neprijateljskoj delatnosti iz čl. 131 KZ SFRJ i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 1 godine i 6 meseci.

DOKAZ: Uvid u Presudu Okr. Suda u Beogradu
K. br. 645/84 koja se prilaže

2. Potonjim rešenjima K. br. 645/84, Kv. br. 845/85 od 16.05.1985 i K. br. 769/87 od 30.05.1987. godine, podnosiocu zahteva za rehabilitaciju trajno je oduzeto 6 tomova književnih dnevnika, i to: *Dnevnik vođen 1979. godine*, dnevnik *Pletenije sloves* iz 1982, dnevnik *Pariz – Beograd* iz 1972, dnevnik *Knjiga vođe*,

dnevnik *Doba Slovesnosti* i *Septembarski dnevnik* iz Pariza, a osim toga oduzeto mu je mnoštvo ličnih dokumenata, knjiga i časopisa, obimna prepiska sa raznim ličnostima, mnogobrojne beleške i zapisi, jednom rečju godinama prikupljana građa za različita pesnička, književna i filofska dela koja je podnosilac zahteva dugi niz godina pripremao u okviru svog jedinstveno zamišljenog autorskog ostvarenja pod nazivom OPSENARIJUM.

DOKAZ: Uvid u spise predmeta

3. Presudom Vrhovnog suda Srbije K. br. 637/85 od 05.09.1985.godine prvostepena presuda je preinačena samo u pogledu odluke o kazni, na taj način što je kazna smanjena i podnosilac predloga za rehabilitaciju osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 14 meseci.

DOKAZ: Uvid u Presudu Vrhovnog suda Srbije

K. br. 637/85 od 05.09.1985. koja se nalazi u spisima

4. Ne mireći se sa nezakonitim presudama Prvostepenog suda i Vrhovnog suda Srbije i rešenjima o zatvorskoj kazni i o oduzimanju navedenih predmeta i dnevnika, podnosilac zahteva je 1995. godine podneo predlog i za ponavljanje postupka i za povraćaj dnevnika i oduzetih predmeta i spisa, ali mu je rešenjem Okružnog suda u Beogradu predlog za ponavljanje krivičnog postupka K. br. 645/84 odbačen kao nedozvoljen, a zahtev za povraćaj ličnih dnevnika, knjiga i ostalih predmeta odbijen kao neosnovan.

DOKAZ: Uvid u spise K. br. 645/84 Okružnog suda u Beogradu

5. Počev od 1997. godine, podnosilac zahteva je uzaludno vodio dva građanska spora, od kojih drugi od 2000. godine traje i do dana današnjeg, u nastojanju da najpre dobije pravo na korišćenje svoje oduzete autorske građe za uobličavanje i dovršavanje svojih književnih i filofskih dela, a potom i za naknadu materijalne i nematerijalne štete, kada je obavешten da su dnevnic i sa ostalim spisima predmeta sudski uništeni 1996. godine kao "predmet izvršenja krivičnog dela protiv naroda i države".

DOKAZ: Uvid u presude koje će se pokazati Sudu

6. Podnosilac zahteva je zatvorsku kaznu izdržao u vremenu od 5. oktobra 1984. godine do 5. novembra 1985. godine, ukupno 13 meseci (pošto je pušten mesec dana ranije) u Centralnom zatvoru u Beogradu i u zatvoru u Padinskoj Skeli;

DOKAZ: Pribavljanje izveštaja od zatvorskih ustanova

7. Podnosilac zahteva dr Milan Mladenović rođen je 1949. g. u Užicu od oca Marka i majke Naste. Završio je grupu za filofsiju Filozofskog fakulteta u Beogradu 1975. godine, a treći stepen doktorata filofsije stekao na univerzitetu "Sorbona" u Parizu 1982. godine. Autor je 15 zapaženih knjiga iz oblasti poezije, filofsije, esejistike i politike (*Duše gradova*, *Knjiga o Praznom*, *Završna reč*, *Sledeći rat Draže Mihailovića*, *Srpska duša Toronta*, *Olgijanski put*, *Kraj broznog vremena*, itd. sve do upravo objavljene knjige *Resnik – Stihomahova poetika*. Osim toga, prevodilac je značajnih knjiga sa više stranih i klasičnih jezika, na neko ima od njih aktivno piše i objavljuje, a njegova dela su prevedena na više od trideset jezika. Između ostalog, osnivač je i vlasnik izdavačke kuće "Sfairos";

DOKAZ: Uvid u autorovu biografiju i bibliografiju u Narodnoj biblioteci Srbije

8. Očigledno je da je podnosilac zahteva dr Milan Mladenović oglašen krivim, osuđen na kaznu zatvora i trajno lišen značajnog dela svog autorskog opusa, iz političkih i ideoloških razloga. U samoj prvostepenoj presudi navedeno je da se “u konkretnom slučaju radi o političkoj aktivnosti, o političkim motivima, a ne o nekom književnom delovanju u umetničkom smislu”, usled čega je oglašen krivim za krivično delo “stupanja u vezu sa grupom lica u nameri obavljanja neprijateljske delatnosti protiv svoje zemlje i svoga naroda putem rušenja socijalističkog društvenog uređenja i samoupravnog poretka”. Po presudi Suda, on je “zlonamerno i neistinito prikazao događaje iz prošlosti, sadašnje društvene prilike i događaje u zemlji i položaj i ulogu Saveza komunista Jugoslavije”.

DOKAZ: Uvid u Presudu

9. Podnosilac zahteva ne spori, niti je u toku suđenja sporio, a naročito ne u svojim tekstovima zbog kojih je osuđen, a koje je pod različitim imenima objavio u pariskom demokratski orjentisanom emigrantskom časopisu “Savremenik”, da je protivnik komunističke diktature, ne samo u Jugoslaviji, nego načelno, gde god to bilo u svetu. Štaviše, u svojoj *Završnoj reči* održanoj 04. februara 1985. godine, doslovce je i izgovorio “... da je Komunistička partija držala 40 godina diktatorsku vlast u svojim rukama, stvorivši jedno nenormalno stanje zasnovano na strahovladi”, i da “samo što nije kucnuo čas da se sruše već naprsli zidovi njihove kuće prepune mržnje”. Baš zato što se svaka od ovih reči veoma brzo obistinila i istorijski potvrdila, danas je teško zamisliti koliko je trebalo imati vizionarstva i hrabrosti da se te reči izgovore pravo u lice poslušnicima rečima, utoliko pre što je svakome, pa i podnosiocu zahteva, bilo više nego jasno kakve posledice slede.

DOKAZ: Uvid u spise predmeta, u tekstove objavljene u “Savremeniku”, Uvid u Završnu reč i u zapisnike sa glavnog pretresa

10. Posledice ovih podcivilizacijskih presuda bile su po podnosioca zahteva više nego teške: Boravak u zatvoru i potonje četvorogodišnje lišavanje slobode kretanja potpuno je promenilo i poremetilo naumljeni životni plan tada mladog pesnika i filozofa, znalca svih glavnih evropskih jezika i kultura, prijatelja mnogih najznamenitijih pesnika i filozofa svetskog renomea, koji je, prema vlastitim rečima, bio stavio sebi u zadatak “da za Srbiju uradi ono što je svojevrmeno Adam Mickijević uradio za Poljsku, da je, naime, sa najsnažnijim odlikama njenog identiteta, uvede u Evropu”. Posle svojih briljantnih nastupa i izvanrednog uspeha na mestima od najvećeg značaja za formiranje stava o budućoj post-komunističkoj Srbiji u očima tadašnje Evrope, dr Milan Mladenović je hapšenjem – i pored protesta celokupne svetske demokratske i književne javnosti (kolegijum Sorbone, predsednici Francuske i Belgije, Svetski PEN centar, filozofska društva i udruženja književnika u zemlji i inostranstvu, itd.) – presudom i progonom bio onemogućen da preuzme obećanu katedru na pariskoj Sorboni, da svoja dela objavljuje pred evropskim auditorijumom, da se dalje duhovno razvija, a za sebe i svoju porodicu obezbedi dostojnu i dostojanstvenu egzistenciju i u samoj zemlji, s obzirom na neminovne represalije koje je trpeo po izlasku uz zatvora. Zločin počinjen prema ovom vrhunskom stvaraoču i intelektualcu, koji je od mladosti bio nadahnitelj najnaprednijih ljudi demokratije u Srbiji, među koje spadaju i njegov politički učenik, pokojni premijer dr Zoran Đinđić i sadašnji predsednik Srbije Boris Tadić, utoliko je veći što se progon protiv njega produžio još mnogo godina

po izlasku iz zatvora, sa brojnim dokazima za to iz vremena njegovih pionirskih poduhvata na polju privatnog izdavaštva i stvaranja političkih stranaka (obnovio Narodnu radikalnu i osnovao Konzervativnu stranku) i stvaranja demokratske klime u Srbiji (dva puta bio kandidat za predsednika Srbije...).

DOKAZ: Uvid u objavljenu i arhivsku dokumentaciju, saslušanje podnosioca zahteva i brojnih svedoka po potrebi.

11. Zakonom o rehabilitaciji, čl. 5, predviđeno je da će Sud usvojiti zahtev za rehabilitaciju ako utvrdi da su navedene presude Suda donete iz ideoloških i političkih razloga, što je ovde očigledno. Sud ima obavezu da poništi sve donete presude i druge pravne akte. Stoga predlažem da Sud donese sledeće

REŠENJE

Utvrđuje se da je dr Milan Mladenović, književnik i profesor filosofije iz Beograda, rođen 1949. g. u Užicu, bio žrtva progona iz političkih i ideoloških razloga, pa se dozvoljava rehabilitacija i poništavaju se ranije osuđujuće presude Okružnog suda u Beogradu K. br. 645/84 od 04.02.1985. g. i presuda Vrhovnog suda Srbije Kž. br. 637/85 od 05.09.1985. i utvrđuje se da nije bio osuđivan, a poništavaju se rešenja K. br. 645/84, Kv. br. 845/85 od 16.05.1985 i K. br. 769/87 od 30.05.1987. godine o oduzimanju i trajnoj zapleni 6 tomova književnih dnevnika, i to: *Dnevnik vođen 1979. godine*, dnevnik *Pletenije sloves* iz 1982, dnevnik *Pariz – Beograd* iz 1972, dnevnik *Knjiga volje*, dnevnik *Doba Slovesnosti* i *Septembarski dnevnik* iz Pariza, kao i mnoštva ličnih dokumenata, knjiga i časopisa, prepiske sa raznim ličnostima, mnogobrojne beleške i zapise, i poništava se rešenje Okružnog suda u Beogradu K. br. 645/84 od 29.09.1995. g. kojim je odbačen Zahtev za ponavljanje postupka i odbijen zahtev za povraćaj ličnih dnevnika i knjiga, sve u roku od 15 dana pod pretnjom prinudnog izvršenja.

Obavezuje se Republika Srbija da plati troškove ovog postupka koliko isti budu izneli.

Podnosilac zahteva
Vitimir Čalović, advokat
B. Jankovića 37, Čačak

U Beogradu, 14. oktobra 2007. g.
o Pokrovu Presvete Bogorodice

2.5. REŠENJE O REHABILITACIJI MILANA MLADENOVIĆA

Reh. ???/09

OKRUŽNI SUD U BEOGRADU, u veću sastavljenom od sudija Olge Sokić, predsednika veća, Slavke Mihajlović i Sanje Agatonović, članova veća, u pravnoj stvari podnosioca zahteva dr. Milana Mladenovića iz Beograda, Mileševska 42, koga zastupa Vitimir Čalović advokat iz Čačka, ul. B. Jankovića br. 27, radi lične rehabilitacije, doneo je dana 9.11.2009. godine, sledeće

REŠENJE

USVAJA SE zahtev za rehabilitaciju Milana Mladenovića iz Beograda, rođenog 21.11.1949. godine u Užicu od oca Marka i majke Naste rođene Simić, pa

se UTVRĐUJE da su: presuda Okružnog suda u Beogradu K.645/84 od 4.2.1985. godine, presuda Vrhovnog suda Srbije KŽI br. 637/85 od 5.9.1985. godine i rešenje Okružnog suda u Beogradu K.645/84-Kv. 1673/85 od 11.12.1985. godine NIŠTAVE od trenutka njihovog donošenja i da su ništave sve njihove pravne posledice, a podnosilac zahteva – rehabilitovano lice Milan Mladenović se smatra neosudivanim.

Obrazloženje

Podnosilac zahteva Milan Mladenović je u svom zahtevu za ličnu rehabilitaciju naveo da je presudom Okružnog suda u Beogradu K.645/84 od 4.2.1985. godine osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 1 godine i 6 meseci, zbog krivičnog dela učestvovanja u neprijateljskoj delatnosti iz člana 131 KZ SFRJ, a daje presudom Vrhovnog suda Srbije KŽI br. 637/85 od 5.9.1985. godine preinačena navedena presuda Okružnog suda u pogledu odluke o kazni i Milan Mladenović osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 1 godine i 2 meseca. Pored toga da je u toku krivičnog postupka podnosiocu zahteva trajno oduzeto 6 tomova ličnih dnevnika, kao i mnoštvo ličnih dokumenata knjiga, časopisa i privatne prepiske, koji mu nikad nisu vraćeni. Smatrajući da mu je suđeno iz političkih ideoloških razloga predložio je da sud usvoji zahtev za rehabilitaciju i napred navedene odluke poništi.

Sud je izveo dokaz čitanjem presude Okružnog suda u Beogradu K.645/84 od 4.2.1985. godine, presude Vrhovnog suda Srbije KŽI br. 637/85 od 5.9.1985. godine, presude Saveznog suda kp SP/88 od 5.4.1988. godine, rešenja Vrhovnog suda Srbije Kž. 2379/87 od 8.12.1987. godine, rešenja Okružnog suda u Beogradu K. 645/84 i KV. 1673/85 od 11.12.1985. godine, rešenja Vrhovnog suda Srbije Kž.2740/84 od 27.12.1984. godine, rešenja Vrhovnog suda Srbije Kž.2298/85 od 5.9.1985. godine, presude Vrhovnog suda Srbije Gž.15/98 od 16.2.2000. godine, zahtev za ponavljanje krivičnog postupka K.645/84 od 4.2.1995. godine, dopune žalbe na K.645/84 bez datuma, dopis predsedniku Okružnog suda Odbora za zaštitu umetničke slobode od 24.12.1984. godine, 16.11.1984. godine, 21.1.1985. godine, saopštenja br. 29 i 31 Udruženja književnika Srbije, tekst Dragiše Vitoševića bez datuma u povodu hapšenja podnosioca predloga, dopis Jugoslovenskog centra upućenog Okružnom sudu u Beogradu 12.5.1987. godine, dopis Filozofskog društva Srbije upućen Predsedništvu SR Srbije 28.12.1987. godine, izvod iz Biltena Srpskog filozofskog društva i novinski članci objavljeni u Politici i Politici ekspres i Novostima, a povodom suđenja predlagaču, te saslušao podnosioca predloga u svojstvu partične stranke.

Ceneći navode iz predloga kao i izvedene dokaze u smislu člana 8 ZPP u vezi člana 30 ZVP, sud je odlučio kao u izreci rešenja sa sledećih razloga:

Čitanjem presude Okružnog suda u Beogradu K.645/84 od 4.2.1985. godine utvrđeno je da je optuženi Milan Mladenović iz Beograda oglašen krivim za izvršenje krivičnog dela učestvovanja u neprijateljskoj delatnosti iz člana 131 KZ SFRJ, zato što je u vremenskom periodu od 1981. godine do početka 1983. godine kao građanin SFRJ u nameri obavljanja neprijateljske delatnosti protiv svoje zemlje stupio u vezu sa grupom lica pomažući ih u neprijateljskoj delatnosti, jer se dolaskom u Pariz povezao sa emigrantima Vladom Vladislavljevićem i Boškom Vračarevićem, a preko kojih i sa grupom lica koja je svoju aktivnost razvila u pokret i program pod nazivom “Nova demokratska alternativa” kom pokretu su i ova dvojica pripadali i bili njegovi sagovornici, pa je tesno saradivao

sa njima, tako što je za Vladu Vladislavljevića redigovao i kucao tekstove knjiga sa neprijateljskom sadržinom “Od monarhije na Republiku” i angažovao se na upućivanju ove knjige u Jugoslaviju na taj način što je dao spisak određenih ljudi u SFRJ, dok je kod Boška Vračarevića obavljao poslove korekture i uređivačke poslove u emigrantskom listu Savremenik u Parizu koji je po svom opredeljenju antijugoslovenski i u kome je optuženi Mladenović objavljivao i svoje tekstove:

– “KOMUNISTI SE SRDE NA BOGA” u kom tekstu, pored ostalog iznosi da poslednjih meseci, a naročito u mesecu oktobru 1981. godine je primećeno i zvanično u Jugoslovenskoj štampi veliki broj napisa koji su se obračunavali sa religijom odnosno crkvom i njenim predstavnicima,

– “PRETERANE MISLI IZ PARIZA ili SPOMEN O SLOBODNOJ ZEMLJI” u kom tekstu komentariše proterivanje jednog stranog novinara iz Jugoslavije,

– “SLOBODA I HRIŠĆANSTVO” u kom tekstu se okrivljeni pita šta će biti kroz sledećih 20 godina u Jugoslaviji,

– “SLEDEĐI RAT DRAŽE MIHAJLOVIĆA” ili “SOLUNCI PONOVO MEĐU SRBIMA” u kom tekstu pored ostalog piše da su komunistički diktatori bacili Srbiju u najveći očaj, da Draža Mihajlović nije bio izdajnik već da je bio izdat, da će Dražu Mihajlovića Srbija uskoro slaviti rame uz rame sa Milošem Obilićem, te da li je moguće da se jedan narod ratnika junaka mogao pokoriti i do te mere poniziti pred strahovladom narednika Josipa Broza zvanog Tito,

– “TVRDI OKLOPNICI DRAGOSLAVA DRAGUTINOVIĆA” u kom tekstu veliča pesnika Dragutinovića političkog emigranta,

– “MEFISTOFELSKI ZAGRLJAJ ZAPADA” u kom tekstu navodi da je komunistička partija držala tokom 40 godina diktaturu vlasti u svojim rukama stvorivši jedno nenormalno stanje zasnovano na strahovladi,

pa je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 1 godine i 6 meseci.

Iz presude Vrhovnog suda Srbije KŽI 637/85 od 5.9.1985. godine utvrđeno je da je istom presudom preinačena presuda Okružnog suda u Beogradu od 4.2.1985. godine samo u pogledu odluke o kazni, tako što je Vrhovni sud optuženog Mladenović Milana za krivično delo učestvovanja u neprijateljskoj delatnosti osuđuje na kaznu zatvora u trajanju od 1 godine i 2 meseca u koju kaznu mu se uračunava vreme provedeno u pritvoru od 6.10.1984. godine.

Iz rešenja Okružnog suda u Beogradu K.645/84 i Kv.1673/85 od 11.12.1985. godine utvrđeno je da je od optuženog, a nakon što je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 1 godine i 2 meseca presudom Vrhovnog suda Srbije od 5.9.1985. godine na osnovu člana 69 KZ-a Jugoslavije oduzeti časopisi, knjige, spisak adresa, dnevnic, kao i tekst nacerta za demokratsku alternativu bliže određeni u tačkama 1 zaključno sa tačkom 20 uz obrazloženje da su predmeti navedeni u izreci rešenja oduzeti kao predmeti koji su upotrebljavani ili su bili namenjeni za izvršenje krivičnog dela za koje je okrivljeni pravnosnažno osuđen. Navedeno rešenje Okružnog suda potvrđeno je rešenjem Vrhovnog suda Srbije KŽ II 379/87 od 18.12.1987. godine.

Dalje je utvrđeno da je predmetni sudski proces bio medijski praćen člancima objavljivanim u sredstvima javnog informisanja: Politici, Ekspres politici i Novostima u negativnoj konotaciji, kao i to da je povodom hapšenja i suđenja doktoru Milanu Mladenoviću se oglašavala domaća i svetska kulturna javnost tvrdnjom da se takvim sudskim procesom praktično sudi mišljenju uz predlog

odnosno zahtev predsedniku Okružnog suda da se Milanu Mladenoviću omogući da se brani sa slobode. Pored toga da se izvršni Odbor filozofskog društva Srbije obraćao predsedništvu SR Srbije 30.12.1987. godine sa molbom da se Milanu Mladenoviću omogući da dođe do svojih putnih isprava, kao i da mu se vrate oduzeti lični dnevnik, spisi, novine, časopisi i knjige.

Iz iskaza podnosioca zahteva saslušanog u svojstvu stranke je utvrđeno da je isti po zanimanju profesor filozofije i književnik, da je 1980. godine otišao na doktorat u Francusku i tamo upoznao našu demokratsku emigraciju sa kojom se družio, da je sarađivao u listu "Savremenik" pišući pod pseudonimom, u kojima je izražavao svoje viđenje komunizma i razloga uvođenja komunizma da se zalaga za prevrednovanje ličnosti i pokreta Draže Mihajlovića i da su faktički dva teksta koje je objavio u "Savremniku" bili povod za njegovo hapšenje, a to je tekst "Sledeći rat Draže Mihajlovića" i drugi "Mefistofelesov zagrljaj zapada". Pored toga da su mu u toku krivičnog postupka oduzeti dnevnik koje je vodio u Parizu-6 tomova koji mu nikad nisu vraćeni, da je izdržao kaznu zatvora i da je to suđenje i zatvor praktično odredili njegovu sudbinu kao profesora filozofije književnika i pesnika, jer je imao ponudu svog mentora sa Sorbone da po završetku državnog doktorata preuzme katedru na Sorboni, ali da ga je hapšenje i suđenje u državi omelo u takvoj profesionalnoj karijeri.

Prema odredbi člana 1 Zakona o rehabilitaciji ("Službeni glasnik RS" br. 33/06) rehabilituju se lica koja su od 6.4.1941. godine do dana stupanja na snagu Zakona (25.4.2006. godine) bez sudske ili administrativne odluke odnosno sudskom ili administrativnom odlukom lišena, iz političkih ili ideoloških razloga, života, slobode ili nekih drugih prava, a imala su prebivalište na teritoriji Republike Srbije.

S obzirom na napred utvrđeno činjenično stanje, a imajući u vidu citiranu odredbu Zakona o rehabilitaciji ovaj sud nalazi da je podnosilac zahteva bio žrtva političke represije komunističkog režima, jer je očigledno suđen za delikt mišljenja u jednom politički montiranom suđenju političkom neistomišljeniku uz korišćenje dokaza pribavljenih povredom ljudskih prava (oduzimanjem ličnih dnevnika, privatne prepiske, knjiga, časopisa i sličnog). To što je podnosilac zahteva mislio drugačije i kritički se u svojim tekstovima odnosio prema tadašnjoj društvenoj i političkoj stvarnosti i imao drugačije viđenje događaja iz naše istorijske prošlosti i položaju crkve, te objavljivanje svojih tekstova u emigrantskom listu "Savremenik", koji je prema tada zvaničnoj politici bio antijugoslovenski, ne proizilazi da je time učestvovao u neprijateljskoj delatnosti već da nije, kao pisac, filozof i pesnik, bio na zadatoj političkoj liniji zbog čega je praktično i suđen i osuđen. Suđenjem i izricanjem kazne lišenja slobode suđeno je slobodi mišljenja i pravu svakog čoveka da isto izrazi, a drugačije mišljenje od "zvaničnog" proglašavano je neprijateljskom delatnošću. Stoga ovaj sud smatra da je podnosilac zahteva nesumnjivo osuđen iz političkih i ideoloških razloga, zbog čega je na osnovu odredbe člana 5 stav 1 Zakona u pitanju podneti zahtev za rehabilitaciju usvojio i odlučio kako je navedeno u izreci.

Predsednik veća – sudija
Olga Sokić

PRAVNA POUKA: Protiv ovog rešenja nije dozvoljena žalba.